

**WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W ŁODZI**

**Ocena stanu sanitarnego
województwa łódzkiego
w 2019 roku**

WRZESIEŃ 2020

Szanowni Państwo

*Urszula Sztuka-Polińska
Łódzki Państwowy
Wojewódzki
Inspektor Sanitarny*

Rok 2019 był rokiem jubileuszu 100-lecia funkcjonowania Służb Sanitarnych w Polsce i 65-lecia istnienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Ten niezwykle czas był pełen radości, obfitował w wiele uroczystości oraz spotkań pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej z najważniejszymi osobistościami w państwie.

Jednocześnie pracownicy zostali docenieni za trud pracy na rzecz zdrowia publicznego i co ważne, mogli odczuć satysfakcję i zadowolenie finansowe.

Przy tej okazji pragnę Państwu przedstawić niniejsze opracowanie „Oceny stanu sanitarnego województwa łódzkiego” i wyrażam nadzieję, iż przybliży ono Państwu misję i zadania Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Publikacja ta została opracowana przez zespół specjalistów Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi na podstawie własnych materiałów oraz nadesłanych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego.

Polecam serdecznie lekturę opracowania i wyrażam nadzieję, że będzie ona stanowiła kompendium wiedzy o stanie sanitarnym regionu łódzkiego w 2019 roku.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar **18219 km²** (5,8% powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju, a na **6** miejscu pod względem liczby mieszkańców (**2454779**).

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wieruszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5005** miejscowości wiejskich i **3496** sołectwa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1518** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi oraz Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skierniewicach posiadają pełnoprofilowe laboratoria.

Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne w Łodzi, Sieradzu, Wieluniu i Zduńskiej Woli posiadają laboratoria niepełnoprofilowe.

Od 2003 roku wyżej wymienione laboratoria tworzą zintegrowaną merytorycznie bazę laboratoryjną Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, w której wykonywane są badania i pomiary dla wszystkich jednostek organizacyjnych PIS województwa łódzkiego.

BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE LABORATORIACH PIS WOJ. ŁÓDZKIEGO:

WSSE w Łodzi

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania kosmetyków
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania papierosów
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska
 Badania radiologiczne

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska
 Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

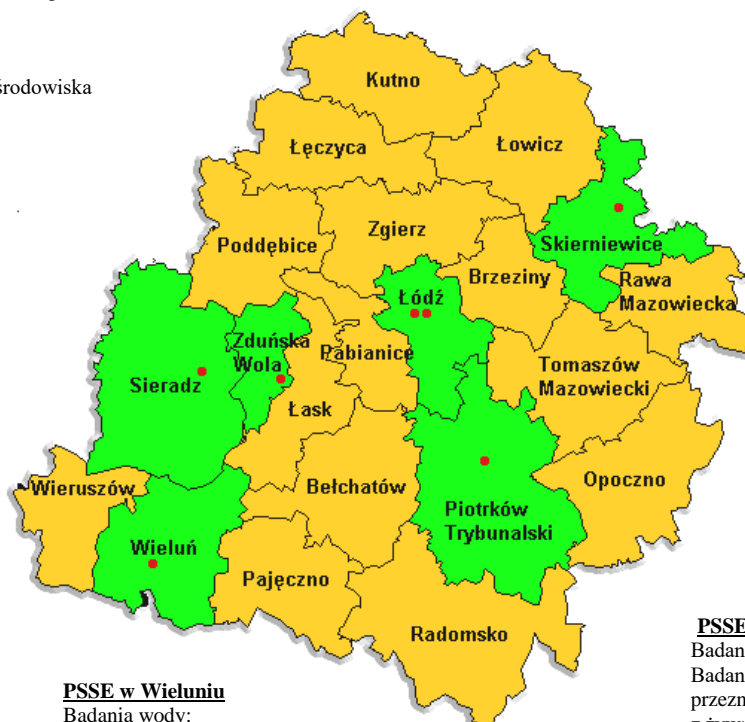
Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Łodzi

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania epidemiologiczne
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
 Badania kosmetyków
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska
 Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

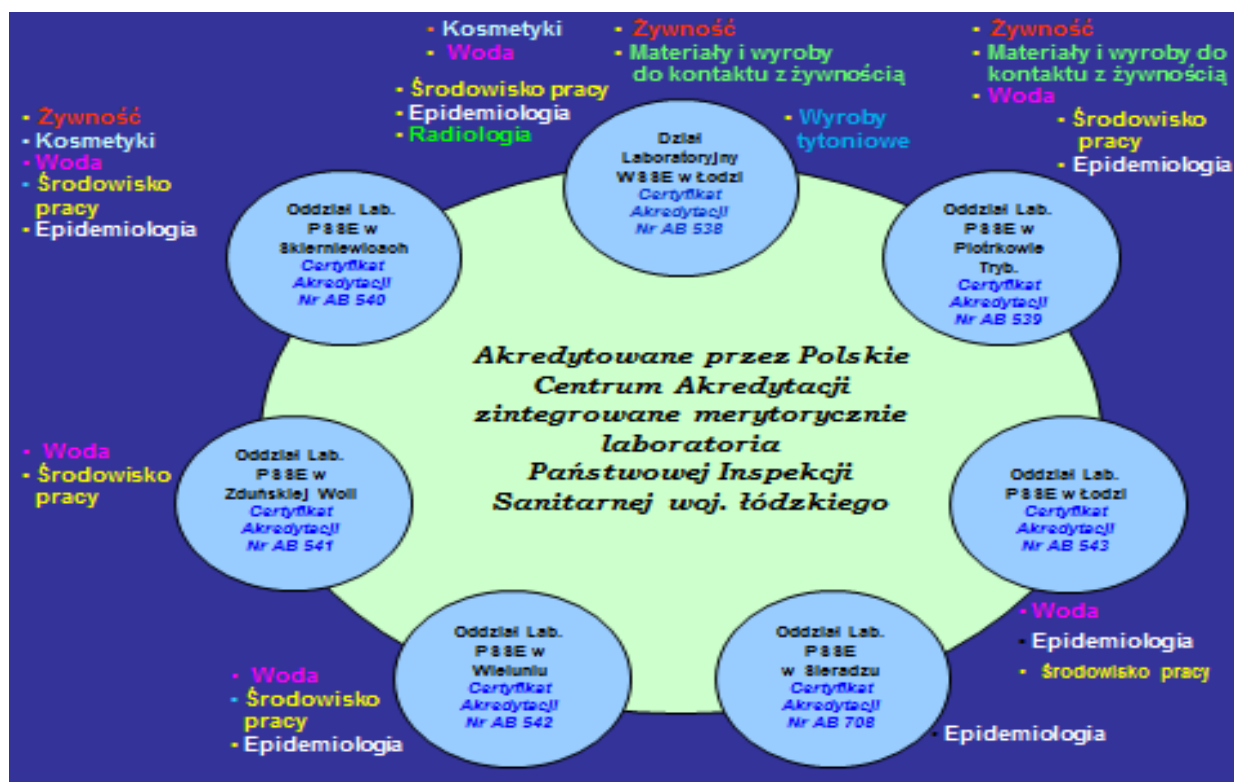

PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

Kompetencje laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNIE BAZIE LABORATORYJNEJ
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, jako jedyne w kraju urządzenie kontrolne w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej, powołane rozporządzeniem Ministra Zdrowia, wykonuje badania wyrobów tytoniowych w kierunku zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w dymie papierosowym, tj.: nikotyny, substancji smolistych oraz tlenu węgla.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi funkcjonuje również laboratorium badania żywności, które działając w ramach agregacji/specjalizacji badań, jako jedno z pięciu w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonuje, dla potrzeb całego kraju w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, badania pozostałości pestycydów w żywności pochodzenia roślinnego.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie, Instytutem Żywności i Żywienia w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA CHORÓB ZAKAŹNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2019

W 2019 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była korzystna dla części rejestrowanych chorób. Odnotowano spadek zapadalności na zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile*, wirusowe zapalenia wątroby (z wyłączeniem wzv typu A) i krztusiec. Wyższą zapadalność zarejestrowano dla odry, ospy wietrznej, gruźlicy, grypy, inwazyjnej choroby meningokokowej i wirusowych zakażeń jelitowych. Odnotowano również więcej przypadków wśród mieszkańców województwa łódzkiego nowych zakażeń HIV i AIDS oraz pokasań ludzi przez zwierzęta.

W 2019 r. odnotowano spadek liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* (2018 r. – **1051** przypadków, zapadalność **42,54 na 100 tys. ludności**; 2019 r. – odpowiednio **798** i **32,43**). Wzrosła natomiast liczba zakażeń jelitowych rotawirusowych (2018 r. – **924** przypadki, zapadalność **37,39**; 2019 r. – odpowiednio **2632** i **106,53**). Zatrucia pokarmowe salmonelozowe (**636** przypadków, zapadalność **25,85**) stanowiły **96,7%** wszystkich odnotowanych przypadków zatruc pokarmowych. **78%** zakażeń bakteryjnych było wywołanych przez *Clostridium difficile*, a **4%** przez chorobotwórcze szczepy *Escherichia coli* (**41** przypadków, zapadalność **1,66**). Ustalonym czynnikiem etiologicznym zakażeń wirusowych były najczęściej rotawirusy (**62,4%**), rzadziej norowirusy (**6,95%**).

Odnotowano **31** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **24** w mieszkaniach prywatnych, 1 w szpitalu, 1 w zakładzie karnym, 3 w restauracji, 1 w ośrodku sportu, 1 w ośrodku ZHP. Najczęstszymi ustalonymi czynnikami etiologicznymi ognisk były *Salmonella*, rzadziej rotawirusy, wirus HAV, norowirusy, a także toksyny grzybów i bakterie z grupy coli. Główną podejrzaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw jaj kurzych i mięsa drobiowego poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne podczas przygotowywania i przechowywania potraw. Największe ognisko zgłoszone w 2019 r. wystąpiło w jednym z łódzkich szpitali. W ognisku tym zachorowały **79** osoby, zaś prawdopodobnym czynnikiem etiologicznym były wirusy.

W 2019 r. wzrosła zapadalność na ospę wietrzną (z **280,2** do **328,2**), spadła zapadalność na krztusiec (z **12,7** do **8,8**) i nieznacznie na świnkę (z **3,4** do **3,2**). Zapadalność na różyczkę utrzymywała się na niemal identycznym poziomie (**0,77** w 2018 r. i **0,81** w 2019 r.). Warto zauważyć, że wszystkie zgłoszone przypadki różyczki były przypadkami zgłoszonymi jako możliwe, czyli jedynie na podstawie objawów klinicznych choroby, bez laboratoryjnego potwierdzenia. W roku 2019 nastąpił dalszy wzrost zapadalności na odrę (z **0,6** do **0,8**, czyli odpowiednio **14** i **20** przypadków). Wśród 20 przypadków odry 19 z nich było przypadkami potwierdzonymi laboratoryjnie. Jeden przypadek został ustalony jako prawdopodobny w oparciu o kontakt z osobą, u której odrę rozpoznano na podstawie wyników badań laboratoryjnych. Niekorzystna sytuacja epidemiologiczna odry utrzymuje się od 2018 r. zarówno w całej Polsce, jak i w innych państwach europejskich i poza Europą. Zarejestrowano 1 przypadek ostrego porażenia wiotkiego u dziecka w wieku 13 lat. Rejestracja przypadków ostrych porażen wiotkich obejmuje dzieci w wieku do 14 lat w ramach prowadzonego w Polsce programu WHO eradykacji poliomyelitis.

W 2019 r. zapadalność na wzv typu A odnotowano na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego (**2,9** w 2019 r. i **3,0** w 2018 r.). Niekorzystna sytuacja epidemiologiczna wzv typu A utrzymuje się w Polsce począwszy od 2017 r. W 2019 r. spadła zapadalność na wzv typu C (z **12,4** do **9,5**), również nieznacznie spadła zapadalność na wzv typu B (z **14,9** do **14,05**). Większość rejestrowanych przypadków wzv typu B i C stanowią przypadki przewlekłe, które są wynikiem wcześniejszych o kilka lub kilkanaście lat zakażeń. O aktualnej liczbie tych zakażeń świadczy ilość przypadków ostrych. W 2019 r. zarejestrowano **6** przypadków ostrego wzv typu B (w 2018 r. - **5** przypadków) i **8** przypadków ostrego wzv typu C (w 2018 r. - **6** przypadków).

W 2019 r. odnotowano **422** zachorowania na gruźlicę (zapadalność **17,15**), czyli o 61 przypadków więcej niż w 2018 r. (**361** przypadków, zapadalność **14,61**). Najwyższą zapadalność odnotowano w grupie wiekowej 65 lat i więcej (**30,98**) oraz 45-64 (**26,25**), zaś najniższą wśród dzieci w wieku 0-14 lat (**0,28**). Wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców wsi (**17,44**) niż miast (**16,98**).

Częściej na gruźlicę chorowali mężczyźni (**71,33%**) niż kobiety. W 2019 r. i 2018 r. wystąpiły po **4** zachorowania na gruźlicę prątkującą wśród osób (dzieci, personel) ze skupisk dziecięcych i młodzieżowych, w których prowadzono akcyjne działania profilaktyczne.

W sezonie epidemicznym 2018/2019 (01.09.2018 r. - 30.04.2019 r.) w województwie łódzkim zgłoszono **181906** przypadków zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **81148** u dzieci do 14 lat (**44,61%**). U osób chorych wykryto wirusy grypy typu A, A/H1N1, A/H3N2 i B oraz obecność materiału genetycznego wirusa RSV typu A. Odnotowano zgony **7** mieszkańców województwa łódzkiego, u których stwierdzono zakażenie wirusami grypy typu A (nie potwierdzone badaniami molekularnymi) bądź wirusem A/H1N1 (potwierdzone badaniami molekularnymi). Osoby te z uwagi na wiek i choroby przewlekłe były narażone na cięższy przebieg choroby.

W czasie ostatniego sezonu epidemicznego 2019/2020 (od 01.09.2019 r. do 30.04.2020 r.) zgłoszono **191840** przypadków zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **89114** u dzieci do 14 r.ż. (**46,45%**). U osób chorych wykryto obecność wirusów grypy typu A, A/H1N1, A/H3N2, B oraz adenowirusy, bokawirusy i wirusy paragrypy typu 1 i typu 2. Zgłoszono zgony **4** mieszkańców województwa łódzkiego, u których podejrzewano zakażenie wirusami grypy typu A (nie potwierdzone badaniami molekularnymi). Odnotowane zgony dotyczyły osób, które z uwagi na wiek i choroby przewlekłe były narażone na cięższy przebieg choroby oraz 11-letniej dziewczynki i 14-letniego chłopca.

W 2019 r. odnotowano **106** przypadków nowych zakażeń HIV (u **85** mężczyzn i **21** kobiet), czyli więcej niż w 2018 r. kiedy odnotowano **48** przypadków. W 2019 r. na AIDS zachorowało **8** osób (**5** mężczyzn i **3** kobiety), podczas gdy w 2018 r. - **3** osoby.

W 2019 r. odnotowano więcej przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej w porównaniu z rokiem wcześniejszym (z **5**, zapadalność **0,2** do **9**, zapadalność **0,36**). Liczba przypadków inwazyjnej choroby pneumokokowej utrzymywała się na podobnym poziomie co w roku ubiegłym (z **42**, zapadalność **1,69** do **40**, zapadalność **1,62**). Na podobnym poziomie utrzymuje się również liczba przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* (z **326**, zapadalność **13,19** do **324**, zapadalność **13,16**). Odnotowano **7** przypadków (zapadalność **0,28**) inwazyjnej choroby wywołanej przez *Haemophilus influenzae*.

Liczba zachorowań na bakteryjne i wirusowe zapalenia opon mózgowych i mózgu pozostaje na podobnym poziomie w porównaniu do roku wcześniejszego (2018 r. - **141** przypadków, zapadalność **5,70**; 2019 r. - **143** przypadki, zapadalność **5,81**). Wzrosła liczba przypadków opryszczkowego zapalenia mózgu (2018 r. - **1** przypadek, zapadalność **0,04**; 2019 r. - **5** przypadków, zapadalność **0,2**) i kleszczowego zapalenia mózgu (2018 r. - **6** przypadków, zapadalność **0,24**; 2019 r. - **12** przypadków; zapadalność **0,48**). Wzrosła również liczba przypadków wirusowego zapalenia opon mózgowych wywołanych enterowirusami (z **21**, zapadalność **0,85** w 2018 r. do **23**, zapadalność **0,93** w 2019 r.). Spadła natomiast liczba wirusowego zapalenia opon mózgowych innych określonych i nieokreślonych (z **51** przypadków, zapadalność **2,06** w 2018 r. do **29** przypadków, zapadalność **1,17** w 2019 r.).

W 2019 r. wzrosła zapadalność na boreliozę (z **24,30** do **25,22**). Zarejestrowano **2** przypadki sporadycznej postaci choroby Creutzfeldta-Jakoba i **7** przypadków legionelozy, (**4** przypadki choroby legionistów i **3** przypadki gorączki Pontiac).

Spośród chorób importowanych w 2019 r. odnotowano **5** przypadków gorączki denga oraz **3** przypadki malarii, u osób które podróżowały do różnych krajów afrykańskich. Spośród chorób wrodzonych w 2019 r. odnotowano **5** przypadków toksoplazmozy. Z chorób pasożytniczych zarejestrowano **1** przypadek bąblowicy i **6** przypadków lambliozy.

Ogólna liczba przypadków pokąsań ludzi przez zwierzęta w województwie łódzkim wynosiła **2917**, więcej niż w 2018 r., kiedy odnotowano **2718** pokąsań. Z tej liczby 61 przypadków były to kontakty ludzi ze zwierzętami dzikimi. Spośród wszystkich pokąsanych decyzję o podjęciu szczepień poekspozycyjnych przeciwko wścieklicznie podjęto u 555 osób, a zaszczepiono 534 osoby, gdyż 22 osoby odmówiły poddaniu się szczepieniom. W 29 przypadkach do pokąsań doszło poza terenem województwa łódzkiego, osoby te zostały zaszczepione.

Z powodu zakażeń i chorób zakaźnych w 2019 r. w województwie łódzkim zmarło **78** osób. W roku poprzednim odnotowano **79** zgonów na choroby zakaźne. **46,1%** zgonów stanowiły zgony osób z rozpoznaniem zakażeniem jelitowym wywołanym przez *Clostridium difficile*, a **26,9%** zgony osób chorych na gruźlicę. Na grypę zmarło **7** osób. Spośród chorób inwazyjnych zarejestrowano **1** zgon osoby z rozpoznaną posocznicą meningokokową i **2** zgony z powodu pneumokokowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych. Z powodu nieokreślonego bakteryjnego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych zmarła **1** osoba.

W **3** przypadkach jako przyczynę zgonu podano różę, a w **2** przypadkach zakażenie paciorkowcami z grupy A. Jedna osoba zmarła z powodu przewlekłego zapalenia wątroby typu B, jedna z powodu przewlekłego zapalenia wątroby typu C. Zarejestrowano ponadto **1** zgon z powodu AIDS i **1** wywołany posocznicą salmonellozową oraz **1** wywołany biegunką i zapaleniem żołądkowo-jelitowym o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu.

OCENA WYKONANIA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2019

Przeciwno gruźlicy zaszczepiono **97,18%** dzieci urodzonych w 2019 r. (w 2018 r. 97,45%). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **44,19%** noworodków (w roku wcześniejszym 51,4%).

Pierwszą dawką szczepionki przeciwko wzv typu B szczepione są dzieci w pierwszej dobie życia, kolejne dawki podawane są w 2 i 7 m. ż. W 2019 r. odsetek dzieci zaszczepionych przeciwko wzv typu B w 1 r.ż. wynosił **83,78%** (w 2018 r. - 82,5%).

W 1 r.ż. dzieci otrzymują trzy dawki szczepionki DTP (szczepienie pierwotne), zaś w 2 r.ż. jedną dawkę szczepienia uzupełniającego. Dzieci z przeciwwskazaniami do szczepienia szczepionką DTP otrzymują szczepionkę przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zawierającą acelularny komponent krztuśca (DTaP) lub szczepionkę DT. Szczepionka DTaP jest podawana wszystkim dzieciom w 6 i 14 r.ż. Natomiast szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi (szczepionką Td) są wykonywane w 19 r.ż. Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u **48,42%** dzieci urodzonych w 2019 r. (w 2018 r. - 47,8%). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało **94,53%** dzieci urodzonych w 2018 r. (w roku wcześniejszym - 94,4%). Szczepionką DTaP zaszczepiono **63,96%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim - 63,3%). Przeciwno błonicy, tężcowi i krztuścowi w roku 2019 zaszczepiono **71,11%** dzieci w 14 r.ż. (w 2018 r. - 71,5%). Przeciwno błonicy i tężcowi zaszczepiono **83,89%** młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim - 98,9%).

Szczepienia przeciwko poliomyelitis obejmują dwie dawki szczepionki inaktywowanej IPV w 1 r.ż. w ramach szczepienia pierwotnego, dawkę uzupełniającą w 2 r.ż. oraz przypominającą w 6 r.ż. W 2019 r. szczepieniami przeciwko poliomyelitis objęto **48,20%** dzieci w 1 r.ż. (w 2018 r. - 47,7%). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **94,53%** dzieci w 2 r.ż. (93,9% w roku poprzednim). Szczepieniem przeciwko poliomyelitis w 6 r.ż. objęto **63,96%** dzieci (63,3% w 2018 r.).

Pierwsza dawka szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce jest podawana dzieciom w 13 - 15 m.ż., zaś dawka przypominająca (od 2019 r.) w 6 r.ż. Szczepionką potrójną zaszczepiono **72,93%** dzieci w 2 r.ż. (w 2018 r. - 73,6%), dawkę przypominającą (6 r.ż.) objęto **53,14%**. Kontynuowane jest również szczepienie dawką przypominającą w 10 r.ż., którą objęto **67,99%** dzieci, w tym **69,23%** dziewczynek przypominającą dawką przeciwko różyczce (w roku poprzednim - 70,0% dzieci otrzymało dawkę przypominającą przeciwko odrze, śwince i różyczce).

Pełen cykl szczepień przeciwko zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b rozpoczęty u dzieci w 2 m.ż., składa się z trzech dawek szczepienia pierwotnego, podanych w 1 r.ż. oraz dawki uzupełniającej podanej w 2 r.ż. Dzieci, u których szczepienie rozpoczęto między 6 a 12 m.ż. powinny otrzymać dwie dawki szczepionki w cyklu szczepień pierwotnych oraz jedną dawkę uzupełniającą, po roku od podania drugiej dawki. Dzieciom powyżej 1 r.ż. podaje się jedną dawkę szczepionki. Szczepienia pierwotne przeciwko zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b wykonano u **48,44%** dzieci urodzonych w 2019 r. (w 2018 r. - 47,8%). Natomiast **94,42%** dzieci urodzonych w 2018 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki podobnie jak w roku wcześniejszym.

Szczepieniem przeciwko *Streptococcus pneumoniae* objęte są dzieci od 2 m.ż. do ukończenia 2 r.ż., a pełen cykl szczepień to trzy lub cztery dawki szczepionki w zależności od przyjętego schematu szczepienia i/lub wieku dziecka w chwili podania pierwszej dawki. Szczepienie pierwotne przeciwko *Streptococcus pneumoniae* wykonano u **56,87%** dzieci urodzonych w 2019 r. (w 2018 r. - 57,2%). Pełny cykl szczepień wykonano u **60,04%** dzieci urodzonych w 2018 r., natomiast 33,07% dzieci z 2018 rocznika pozostaje na szczepieniu pierwotnym.

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim nadal utrzymuje się na wysokim poziomie, jednakże w 2019 r. podobnie jak w roku wcześniejszym nastąpił dalszy spadek wykonania szczepień obowiązkowych. Dotyczył on wybranych szczepień wykonywanych u dzieci w 1, 2, 6, 10, 14 i 19 r.ż.

W województwie łódzkim, podobnie jak w całym kraju, z roku na rok rośnie liczba osób odmawiających wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych. W 2019 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informacje o **2766** rodzicach/opiekunach dzieci odmawiających wykonywania obowiązkowych szczepień u swoich dzieci. Odnotowano wzrost w stosunku do poprzedniego okresu sprawozdawczego gdzie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej dostarczono informacje o **2158** rodzicach/opiekunach uchylających się od wykonania obowiązku szczepień. Jako najczęstsze przyczyny odmów (41%) wskazywano wpływ ruchów antyszczepionkowych, rzadziej wystąpienie NOP u osoby zobowiązanej, wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną, odrębności kulturowe, religijne lub etniczne.

W 2019 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano **194** przypadki niepożądanych odczynów poszczepiennych. Odnotowano wzrost w stosunku do roku poprzedniego (w 2018 r. - 187 przypadków). W większości były to łagodne NOP-y. Odnotowano **17** przypadków poważnych NOP-ów oraz **2** przypadki ciężkiego NOP-u. Natomiast po przeprowadzeniu wnikliwej analizy dokumentacji medycznej zmieniono kwalifikację w **2** przypadkach NOP (poważnego i ciężkiego) na **nie NOP**.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2019

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w 2019 r. znajdowało się **3926** podmiotów wykonujących działalność leczniczą (73 szpitale), w tym **83** podmioty (**14** szpitali) pod bezpośrednim nadzorem Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Placówki nadzorowane były w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej, zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym zaopatrzenia w materiały i sprzęt jednorazowego użytku, prawidłowości procesów dezynfekcji i sterylizacji, przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zaopatrzenia w wodę, ujęć awaryjnych, postępowania z bielizną, zwłokami, gospodarki odpadami a także zagadnień z zakresu żywności i żywienia oraz higieny pracy.

W 2019 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego Pionu Epidemiologii przeprowadzili **3347** kontroli sanitarnych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano **70** decyzji zobowiązujących do poprawy stanu sanitarno-technicznego i **43** decyzje płacnicze oraz nałożono **2** mandaty karne na kwotę **400 zł**.

Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie województwa łódzkiego należy określić jako dobry. Duża część placówek jest wyremontowana, spełnia stawiane im wymagania. Nadal są jednak placówki, w których niezbędna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego i przeprowadzenie prac dostosowujących do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w *sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą* (Dz. U. z 2019 r., poz. 595).

Podczas przeprowadzonych w 2019 r. kontroli sanitarnych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były: brak dostosowań dla osób niepełnosprawnych, nieprawidłowa organizacja pomieszczeń i wentylacja na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak odpowiedniego zaplecza jak: magazyny, odpowiednio wyposażone brudowniki, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego, brak dostępu do łóżek z 3 stron, brak centralnych sterylizatorni oraz nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i sprzętów.

W 2019 r. przeprowadzane były prace remontowe i modernizacyjne w wielu placówkach, w tym prace mające na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowanie placówek do wymagań ww. rozporządzenia.

Dużym utrudnieniem podczas wykonywania prac remontowych i modernizacyjnych w placówkach jest znaczny stopień wyeksploatowania budynków oraz niekorzystne rozwiązania architektoniczne (np. krzyżujące się ciągi komunikacyjne).

Zabezpieczenie przeciwepidemiczne podmiotów leczniczych na terenie województwa łódzkiego można określić jako właściwe. Zaopatrzenie w materiały i sprzęt medyczny jednorazowego użytku jest dostateczne.

W 4 podmiotach w województwie łódzkim znajdują się czynne komory dezynfekcyjne: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 im. Barlickiego w Łodzi, Samodzielny Szpital Wojewódzki im. Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim, Wojewódzki Szpital Zespolony im. Rybickiego w Skierniewicach i Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim (2 komory). Ponadto 2 podmioty lecznicze (Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi i ZOZ w Łęczycy) posiadają mobilne aparaty do fumigacji, w których czynnikiem działającym jest nadtlenuk wodoru.

We wszystkich podmiotach leczniczych sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych, bielizny odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem), na miejscu w placówkach lub podpisane są umowy na świadczenie usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W 12 szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny, jak: dezynfekcja, mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i magazynowanie w wyznaczonych do tego celu pomieszczeniach.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza podmiotem leczniczym. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie, sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w 1 sterylizator plazmowy i 4 autoklawy parowe (przelotowe). W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Magazyn do przechowywania materiału sterylnego wyposażony jest w monitoring temperatury i wilgotności. Sterylizatornia posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W podmiotach, które nie posiadają sterylizatorni zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprzęt przygotowany jest na blokach operacyjnych i oddziałach, natomiast proces sterylizacji odbywa się w tzw. „centralnych sterylizatorniach” tj. w pomieszczeniach, gdzie znajdują się urządzenia sterylizujące.

W placówkach lecznictwa otwartego sterylizacja odbywa się także w autoklawach parowych znajdujących się w gabinetach zabiegowych lub punktach sterylizacyjnych. Część placówek lecznictwa otwartego ma zawarte umowy na sterylizację z innymi podmiotami.

W 2019 r. do państwowych inspektorów sanitarnych w województwie łódzkim zgłoszono **38** ognisk epidemicznych w szpitalach (45 w 2018 r.). W ogniskach tych ogółem uległy zakażeniu **274** osoby, w tym u 164 osób zakażenie potwierdzono badaniami mikrobiologicznymi. W 2 ogniskach nie ustalono etiologii zakażeń, podejrzewano etiologię wirusową. W **22** zgłoszonych ogniskach u chorych wystąpiły objawy nieżytu żołądkowo-jelitowego najczęściej wywołane przez *Clostridium difficile*, rzadziej rotawirusy i norowirusy. W pozostałych ogniskach wykrywano bakterie odporne na antybiotyki, głównie *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM, *Acinetobacter baumannii* oraz *Pseudomonas aeruginosa*. U chorych występowała posocznica lub bakteriemia, zapalenia płuc, zakażenia miejsca operowanego, zapalenie otrzewnej.

Wśród czynników alarmowych wykrywanych u pacjentów przebywających w szpitalach województwa łódzkiego w 2019 r. najwyższą zapadalnością charakteryzowały się: rotawirusy (**3,02/1000 pacjentów**), *Clostridium difficile* (**1,92**), *Klebsiella* spp. ESBL(+) z wyłączeniem KPC (**1,69**), *Escherichia coli* ESBL(+) z wyłączeniem KPC (**1,69**), *Enterococcus faecium* VRE (**0,86**), MRSA (**0,82**), *Enterobacter* spp. ESBL(+) (**0,80**), *Acinetobacter* spp. (**0,57**), *Enterobacter* spp. KPC(+) (**0,54**) i *Pseudomonas aeruginosa* (**0,48**).

Poprawy wymaga wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2019 r. liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne w województwie łódzkim wynosiła **18,8**, podczas gdy w roku wcześniejszym – 25,9.

W przedstawionych powyżej „Sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2019”, „Ocenie wykonania szczepień obowiązkowych w województwie łódzkim w 2019 r.” i „Ocenie stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2019” podane zostały dane liczbowe według stanu na dzień 15.09.2020 r., które mogą ulec niewielkim zmianom.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

STAN SANITARNY WOJEWÓDZTWA W 2019 R. WRAZ Z OCENĄ OBSZARÓW W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ, W KTÓRYCH MOGĄ WYSTĄPIĆ ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA LUDZI

Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców woj. łódzkiego.

Na terenie woj. łódzkiego w 2019 r. nadzorem objęto **563** wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz **148** innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia. Mieszkańcy woj. łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych.

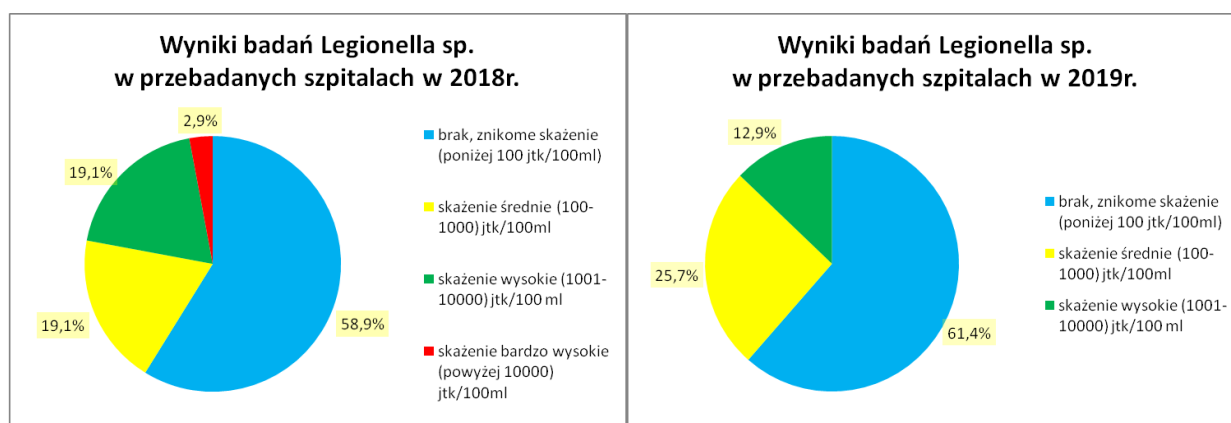
W trakcie 2019 r. brak przydatności wody do spożycia PPIS orzekali w przypadku **15** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz **5** innych podmiotów z uwagi na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych. W sytuacji wydania oceny o braku przydatności wody do spożycia PPIS w drodze decyzji administracyjnych zobowiązywali producentów wody do czasowego unieruchomienia wodociągu poprzez wydanie zakazu korzystania z wody do celów spożywczych oraz zapewnienia odbiorcom wody o jakości odpowiadającej wymaganiom. Konsumenty byli zaopatrywani w wodę o odpowiedniej jakości, ponieważ wodociągi przełączono na inne ujęcia lub mieszkańcy byli zaopatrywani w wodę konfekcjonowaną, lub korzystali z wody z beczkowsowów. Jakość wody w 99,7% wodociągów (wartość porównywalna z 2018 r.) oceniono jako przydatną do spożycia (stan na dzień 31.12.2019 r.). Tylko w **2** wodociągach zbiorowego zaopatrzenia na koniec roku oceniona została jako nieprzydatna do spożycia pod względem mikrobiologicznym.

Obszarowa ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie woj. łódzkiego jest zamieszczona na stronie internetowej WSSE w Łodzi (<http://www.pis.lodz.pl/>).

Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego.

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp. Czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20-48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego itp. Szczególnie narażone są osoby chore przebywające w szpitalach.

W 2019 r. w **70** obiektach szpitalnych na terenie woj. łódzkiego przeprowadzono w ramach nadzoru oraz kontroli wewnętrznej badanie ciepłej wody użytkowej na obecność pałeczek Legionella sp. W **27** szpitalach stwierdzono skolonizowanie bakteriami Legionella sp. instalacji ciepłej wody użytkowej.

Monitoring instalacji wody ciepłej pozwala stwierdzić, że odsetek szpitali, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. zmniejszył się z **41,1%** w 2018 r. do **38,6%** w 2019 r.

W wyniku prowadzonego przez ŁPWIS i PPIS woj. łódzkiego postępowania administracyjnego (20 decyzji) lub wydawanych zaleceń, zobowiązujących dyrekcje szpitali do doprowadzenia jakości wody ciepłej do wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w większości szpitali uzyskano poprawę; tylko w 1 szpitalu jakość wody ciepłej na koniec 2019 r. nie odpowiadała wymaganiom.

W 2019 r. przebadano również w ramach urzędowego nadzoru i kontroli wewnętrznej wodę ciepłą w 160 obiektach zamieszkania zbiorowego. Badania wykonano w 62 domach pomocy społecznej (w 6 z nich stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej liczby Legionella sp.) oraz w 98 innych obiektach zamieszkania zbiorowego takich jak: placówki opiekuńcze i oświatowe, hotele, areszty śledcze (w 21 z nich stwierdzono przekroczenia). Odsetek obiektów zamieszkania zbiorowego, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. zmalał z 23,7% w 2018 r. do 21,4% w 2019 r.

W wyniku skolonizowania instalacji wody ciepłej Legionella sp. ŁPWIS oraz PPIS prowadzili postępowania administracyjne – w ww. grupie obiektów wydano 22 decyzje, w wyniku których na koniec 2019 r. doprowadzono jakość wody ciepłej do obowiązujących wymagań w większości z nich, z wyjątkiem 5 obiektów oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych.

Jakość wody w kąpieliskach.

W sezonie 2019 r. na terenie woj. łódzkiego zostało zgłoszonych przez organizatorów 17 kąpielisk, których wykazy zostały zatwierdzone uchwałami rad gmin. Liczba kąpielisk była taka sama jak w roku 2018.

W ramach nadzoru oceniana była jakość wody w kąpieliskach pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem liczby Escherichia coli i Enterokoków oraz dokonywana była ocena wizualna jakości wody m.in. pod względem zakwitów glonów. W trakcie sezonu wydawano bieżące oceny jakości wody. Woda w większości kąpielisk odpowiadała wymaganiom w trakcie całego sezonu. Tylko 5 obiektów było czasowo unieruchomionych z powodu wydania przez PPIS oceny o braku przydatności wody do kąpiel, a co za tym idzie również zakazu kąpiel. Były to kąpieliska: Lewityn w Pabianicach, Nad Stawem w Konstantynowie Łódzkim pow. pabianicki, Mrożyczka w Głownie pow. zgierski, Stryków pow. zgierski (z powodu zakwitów sinic) oraz Słoneczko w Piotrkowie Trybunalskim (z powodu zanieczyszczenia mikrobiologicznego).

W 2019 r. dokonano po raz kolejny klasyfikacji jakości wody w 4 kąpieliskach funkcjonujących w 2019 r. oraz w latach poprzednich, na podstawie czteroletniego zestawu wyników badania bakteriologicznego wody za lata 2016-2019. Jakość wody w kąpielisku Zbiornik Wodny w Przedborzu w pow. radomszczańskim sklasyfikowano jako dobrą, a w pozostałych 3 (Wawrzkowizna, pow. bełchatowski, Tatar w Rawie Maz. oraz Zadębie w Skierniewicach) jako doskonałą – tak samo jak w 2018 r. Nie sklasyfikowano jakości wody w pozostałych kąpieliskach z uwagi na to, iż funkcjonowały one pierwszy lub drugi sezon, w związku z czym nie było wystarczającej ilości wyników badań do dokonania klasyfikacji.

Komunikaty o jakości wody w kąpieliskach oraz miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpiel są zamieszczane w sezonie kąpieliskowym na stronie internetowej WSSE w Łodzi (<http://www.pis.lodz.pl/> - link Kąpieliska).

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej.

Kontroli stanu sanitarno-porządkowego i technicznego podlegają takie obiekty jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe.

W 2019 r. w woj. łódzkim skontrolowano 6248 obiektów użyteczności publicznej (ok. 71% zewidencjonowanych obiektów) i 590 środków transportu. Pozytywnym zjawiskiem jest dobry stan sanitarny obiektów – na koniec 2019 r. jako niewłaściwe pod względem sanitarno-technicznym lub higienicznym oceniono tylko 32 obiekty użyteczności publicznej tj. ok. 0,5% spośród wszystkich skontrolowanych.

INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ SKUTKUJĄCYCH POPRAWĄ STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W 2019 ROKU

Opracowanie raportu ze wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w ujęciach wody.

Organy PIS woj. łódzkiego wyegzekwowały obowiązek zawarty w Dyrektywie Rady 2013/51/EURATOM oraz w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości przeznaczonej do spożycia przez ludzi, zobowiązujący przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej do wykonania wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w ujęciach wody. Badania te obejmowały parametry: radon, izotopy radu: Ra-226 i Ra-228 oraz tryt, a w przypadku przekroczenia wartości parametrycznej któregokolwiek z nuklidów również oznaczenie dawki orientacyjnej.

W 2019 r. ŁPWIS opracował raport ze wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych dot. ww. podmiotów na terenie woj. łódzkiego, który przekazano do Głównego Inspektora Sanitarnego.

Badania przeprowadzono w:

- **704** wodociągach – w **735** ujęciach wody, w tym:
- **567** wodociągach zbiorowego zaopatrzenia – w **597** ujęciach wody,
- **137** innych podmiotach zaopatrujących w wodę – w **138** ujęciach wody.

Przekroczenia wartości parametrycznych izotopów promieniotwórczych stwierdzono tylko w **2** ujęciach indywidualnych w powiatach łęczyckim i wieluńskim. Powtórzone badania w obu ww. wodociągach nie wykazały przekroczeń - na koniec 2019 r. jakość wody odpowiadała wymaganiom.

Stwierdzano ponadto przekroczenia granicy wykrywalności substancji promieniotwórczych w następującej liczbie ujęć wody: trytu – 9, radu-226 – 16, radu-228 – 53, radonu – 120.

W powyższych przypadkach PPIS wyegzekwowali prowadzenie badań ze zwiększoną częstotliwością, zgodną z rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Nadzór nad podmiotami działającymi na rynku spożywczym, zaopatrywanymi z indywidualnych ujęć wody.

W 2019 r. kontynuowano nadzór nad jakością wody do spożycia w podmiotach działających na rynku spożywczym, zaopatrywanych w wodę z ujęć indywidualnych. Ewidencją objęto **101** takich podmiotów. PPIS zatwierdzili harmonogramy badania wody w ramach kontroli prowadzonej przez ww. podmioty na 2019 r. dla wszystkich **99** czynnych wodociągów lokalnych w tych podmiotach, a w trakcie roku pozyskiwali wyniki badań wody. Dla **42** podmiotów wykonano również badania wody w ramach kontroli urzędowej. Na podstawie wyników badań PPIS wydawali na ich podstawie oceny jakości wody pod względem jej przydatności do spożycia przez ludzi oraz egzekwowali poprawę jakości wody w przypadku naruszenia wymagań. Wydano łącznie **313** ocen jakości wody.

W związku z pogorszeniem jakości wody wydano **7** decyzji administracyjnych – **1** dot. braku przydatności wody do spożycia (bakterie grupy coli) i **6** dot. warunkowej przydatności wody do spożycia (przekroczony poziom manganu lub ogólnej liczby mikroorganizmów w 22°C po 72h). Oceny jakości wody oraz decyzje przekazywane były do wiadomości do Weterynaryjnej Inspekcji Sanitarnej. Na koniec 2019 r. we wszystkich podmiotach jakość wody odpowiadała wymaganiom.

ZAGADNIENIA WYMAGAJĄCE INTENSYFIKACJI DZIAŁAŃ W 2020 R.

Opracowanie trzyletniego raportu dotyczącego jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na terenie woj. łódzkiego w latach 2017-2019.

Dyrektywa Rady 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi nakłada na państwa członkowie UE obowiązek sporządzania trzyletnich raportów dot. jakości wody do spożycia.

W 2020 r. ŁPWIS opracuje raport obejmujący lata 2017-2019, dotyczący jakości wody w wodociągach na terenie woj. łódzkiego o produkcji wody powyżej 1000 m³/d lub zaopatrujących powyżej 5000 ludności.

Raport będzie obejmował m.in. następujące informacje:

- wykaz wodociągów o produkcji wody powyżej 1000 m³/d lub zaopatrujących powyżej 5000 ludności,
- wykaz wodociągów ocenionych jako złe w sprawozdaniach MZ-46,
- liczba wykonanych analiz poszczególnych parametrów w ramach kontroli urzędowej i kontroli wewnętrznej,
- liczba analiz poszczególnych parametrów, które wykazały przekroczenie dopuszczalnych wartości,
- sposoby informowania odbiorców wody o jakości wody przeznaczonej do spożycia.

Raport zostanie sporządzony na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, a następnie przesłany do niego celem opracowania raportu krajowego dla Komisji Europejskiej.

Kontynuacja nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej ze szczególnym uwzględnieniem wybranych zagadnień.

W 2020 r. prowadzony będzie nadzór organów PIS woj. łódzkiego nad obiektami użyteczności publicznej w obszarze ochrony zdrowia publicznego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na następujące zagadnienia:

- prowadzenie nadzoru nad jakością wody ciepłej w placówkach oświatowych i wychowawczych pod względem skolonizowania instalacji bakteriami Legionella sp. (czwarty rok z rzędu objęto urzędowym badaniem wody ciepłej ww. placówki) w świetle rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294),
- prowadzenie nadzoru nad solariami w zakresie ochrony zdrowia przed niekorzystnym wpływem korzystania z usług solaryjnych, poprzez egzekwowanie zakazu reklamy usług solaryjnych oraz udostępniania takich usług nieletnim, w świetle ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111),
- dostosowanie magazynów odpadów medycznych w podmiotach leczniczych do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi (Dz. U. z 2017r., poz. 1975), w zakresie: wyposażenia magazynu odpadów medycznych w wentylację podciśnieniową z zapewnieniem filtracji odprowadzanego powietrza oraz zabezpieczenia technicznego przed rozprzestrzenianiem się magazynowanych odpadów medycznych - gromadzenie ewentualnych odcieków z tych odpadów,
- realizację obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2019 r., poz. 59) tj. kontroli przez organy PIS zagadnień dotyczących zobowiązań nałożonych na podmioty prowadzące obrót i sprzedaż lub magazynowanie paliw ciekłych, określonych w art. 23r ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2019 r., poz. 755 z późn. zm.). PPIS w toku kontroli stacji paliw są zobowiązani sprawdzać dokumentację dot. posiadania koncesji na obrót lub sprzedaż paliw ciekłych, wpisu do rejestru podmiotów przywożących lub zgłoszenia infrastruktury służącej do magazynowania paliw oraz zgłaszać wszelkie nieprawidłowości w powyższym zakresie do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki.

Przygotował:

Marek Łukasiewicz

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Komunalnej WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY PRACY I ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH

W 2019 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej woj. łódzkiego odnotowano **8262** podmioty gospodarcze zatrudniające ogółem **300197** pracowników. W porównaniu z 2018 rokiem liczba zaewidencjonowanych podmiotów gospodarczych zmniejszyła się o **171** i dotyczyła głównie mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających mniej niż **10** pracowników.

Odnotowano nieznaczny wzrost o **219** ogólnej liczby zatrudnionych pracowników. W dalszym ciągu przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do **10** pracowników w liczbie **4269** oraz przedsiębiorstwa małe zatrudniające do **50** pracowników, których było **2836**. W 2019 roku stanowiły one odpowiednio **52%** i **34%** ogółu jednostek będących w ewidencji stacji. W stosunku do ubiegłego roku na prawie niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających do **250** pracowników.

Wiodącymi gałęziami przemysłu w naszym województwie była produkcja artykułów spożywczych oraz wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Ponadto istotnymi gałęziami była również produkcja: odzieży, wyrobów metalowych, urządzeń elektrycznych oraz produkcja komputerów. Działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do **10** i do **50** pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji, w tym w sześciu laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej wykonały **5769** oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałasu, hałasu ultradźwiękowego, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz czynników uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy. W ramach działalności statutowej wykonano **1395** oznaczeń ww. czynników.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **5326** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywami higienicznymi, co stanowiło **1,8%** ogółu zatrudnionych objętych ewidencją Inspekcji Sanitarnej.

W stosunku do ubiegłego roku wzrosła o **90** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych czynników chemicznych czyli w warunkach, które stwarzały zagrożenie dla zdrowia pracujących. Zmniejszyła się natomiast o **190** liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS pyłów. Na prawie niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniach NDN czynników fizycznych.

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowiły w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2019 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowało **5067** osób, co stanowiło **95%** ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Stwierdzone przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu jest sam proces technologiczny oraz wyeksploatowany i przestarzały technologicznie park maszynowy.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji mebli, produkcji wyrobów metalowych. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia, podczas kontroli sanitarnych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2019 roku łącznie **325** decyzji administracyjnych, w tym **153** decyzje dotyczące poprawy warunków pracy, **41** dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych oraz **2** decyzje unieruchamiające **2** stanowiska pracy.

W wydanych decyzjach sformułowano łącznie **656** nakazów z powodu przekroczenia Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia Chwilowego substancji chemicznej (formaldehydu) pracowników zatrudnionych na stanowiskach pracy w pomieszczeniach (myjni i magazynu) należących do Bloku Operacyjnego, odsunięto od pracy, unieruchamiając w ten sposób zagrażające zdrowiu stanowiska pracy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: wymiana parku maszynowego na nowy, zainstalowanie dygestorium (czynniki chemiczne) oraz instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania (pyłów), modernizacja wentylacji mechanicznej oraz urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, zmian organizacyjno - administracyjnych obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych uzyskano poprawę warunków pracy dla **915** zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2019 roku stwierdzono **45** chorób zawodowych, czyli o **6** więcej niż w roku ubiegłym. Stwierdzono wzrost takich chorób jak: przewlekłe choroby narządu głosu, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, alergiczny nieżyt nosa, pylice płuc, choroby skóry, obustronny odbiorczy ubytek słuchu.

W grupie chorób zakaźnych najwięcej stwierdzonych chorób dotyczyło boreliozy rozpoznanej głównie u rolników (**8** przypadków) i leśników (**1** przypadek).

Zanotowano progresję przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy i chorób zakaźnych lub pasożytniczych. Na niezmiennym poziomie utrzymują się choroby takie jak: astma oskrzelowa, zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych.

Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B. Rozpoznano jeden przypadek gruźlicy u pielęgniarki zatrudnionej w zakładzie opieki zdrowotnej.

Nie stwierdzono u pracowników nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych lub mutagennych występujących w środowisku pracy.

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze rejestrowane w **345** zakładach pracy naszego województwa. Narażenia dotyczyły głównie:

- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- formaldehydu używanego do utrwalania materiału biologicznego oraz
- pyłu drewna twardego w zakładach województwa łódzkiego zwłaszcza powiatu radomszczańskiego, w którym prowadzona jest produkcja mebli.

WNIOSKI:

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

▪ w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:

- nastąpił wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych,
- nastąpił znaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla pyłów i nieznacznie zmniejszyła się liczba pracowników narażonych na hałas ponadnormatywny występujący w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji mebli i wyrobów metalowych.

Podjęmowane przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

▪ **w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:**

- nastąpił wzrost przewlekłych chorób narządu głosu, przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy, alergicznego nieżyty nosa, pylic płuc, chorób skóry i obustronnego odbiorczego ubytku słuchu.
- nastąpił spadek przewlekłych chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy, chorób zakaźnych i pasożytniczych. W grupie chorób zakaźnych i pasożytniczych dominującą chorobą była borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej rolników.

Na niezmiennym poziomie utrzymuje się astma oskrzelowa i zewnątrzpochothanealergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych rozpoznawane również u rolników.

Nie stwierdzono nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórczych u ludzi.

Poprawiające się warunki pracy i wzrost świadomości pracowników w zakresie ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą oraz ochrona przed zagrożeniami, wpływają na liczbę stwierdzanych u pracowników chorób zawodowych.

W wyniku działań Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej.

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

W 2019 roku realizowane były przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych ustawowo powierzone zadania w zakresie przeciwdziałania wytwarzaniu oraz wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w tym działania kontrolne prowadzone przy udziale Policji oraz działania administracyjne. Przeprowadzone kontrole (**28** kontroli) potwierdziły, że w województwie nie funkcjonowały sklepy stacjonarne.

W celu identyfikacji zawartych w zabezpieczonych produktach substancji psychoaktywnych, przekazano do badań jedną próbkę produktów. Przeprowadzone badania laboratoryjne, na które wydatkowano **503zł**, potwierdziły obecność w nich substancji psychoaktywnych. Zabezpieczono łącznie **196** opakowań produktów.

Konsekwencją przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań kontrolnych oraz postępowań administracyjnych w oparciu o przekazane przez Prokuraturę materiały dowodowe były wydane 102 decyzje administracyjne, które dotyczyły między innymi:

- wycofania z obrotu środków zastępczych i ich przepadku na rzecz Skarbu Państwa,
- zniszczeniu na koszt strony postępowania lub Skarbu Państwa produktów zabezpieczonych decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego,
- nałożenia kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych.

Łączna kwota nałożonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych wynosiła **265.000** złotych. Wyegzekwowano kary w wysokości **22 512** złotych.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny rozpatrzył **9** odwołań od decyzji organu I instancji i w **5** przypadkach nie uznał zarzutów Strony i utrzymał w mocy decyzje PPIS, natomiast w **3** przypadkach uchylił decyzje PPIS i przekazał je do ponownego rozpatrzenia. Ponadto wydał **1** postanowienie dotyczące uchybienia terminu do wniesienia odwołania.

ŁPWIS w Łodzi udzielił odpowiedzi na **5** skarg do WSA w Łodzi. W uzasadnieniu odpowiedzi odniósł się do zarzutów Strony i podtrzymał swoje stanowisko. WSA w Łodzi rozpatrzył **3** skargi złożone przez Stronę i odrzucił je z powodu braków formalno – prawnych.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny kontynuował szkolenia i narady z inspektorami i pracownikami zajmującymi się zagadnieniami środków zastępczych oraz współpracował z Policją, Urzędem Celno- Skarbowym i Kliniką Ostrych Zatruc w zakresie prowadzonych działań.

Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny kontynuował działania edukacyjne i informacyjne w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, które obejmowały spotkania i prelekcje, kolportaż ulotek i materiałów informacyjnych wśród młodzieży, organizowanie konkursów z nagrodami oraz prezentacje filmów szkoleniowych dla pedagogów i nauczycieli. Ponadto działaniami edukacyjnymi i informacyjnymi w zakresie środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych objął pracowników zatrudnionych w zakładach pracy naszego województwa. W trakcie prowadzonych czynności kontrolnych pracodawcy byli informowani o zagrożeniach zdrowia spowodowanych środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi i potrzebie rozszerzenia tematyki szkoleń (wstępnych i okresowych) o przedmiotowe zagadnienia.

W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną województwa łódzkiego działań skierowanych na ograniczanie podaży jak i wpływających na popyt działań edukacyjnych i informacyjnych odnotowano w 2019 roku istotny spadek o **33%** ogólnej liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

Ponadto odnotowywano spadek o **36%** podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w grupie wiekowej ponad 25 lat.

Działania edukacyjne i informacyjne koordynowane były przez Oddział Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE w Łodzi.

WNIOSKI:

- W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań kontrolnych i administracyjnych funkcjonujące w województwie sklepy stacjonarne są zamknięte.
- Odnotowano spadek zarówno ogólnej liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi jak i liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w grupie wiekowej ponad 25 lat.
- Działania edukacyjne i informacyjne w zakresie zagrożeń zdrowia środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi będą kontynuowane w trakcie czynności kontrolnych prowadzonych w zakładach pracy województwa,

Przygotowała:

Barbara Piórkowska
Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Pracy
i Środków Zastępczych WSSE

W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOSCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

W roku **2019** pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowały się **35 994** zakłady produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W roku sprawozdawczym zatwierdzono **1 822** zakłady, skontrolowano – **10 799**, przeprowadzono ogółem **15 048** kontroli sanitarnych, w tym **1 837** interwencyjnych.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **6 482** zakłady.

W roku sprawozdawczym **12** obiektów oceniono jako niezgodne z wymaganiami, co stanowi **0,19%** ogółu ocenianych (w 2018r. zakłady niezgodne z wymaganiami stanowiły **0,06%** ogółu ocenianych).

Ogółem wydano **718** decyzji administracyjnych, w tym **25** decyzji unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **9** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem **784** mandaty karne na sumę **198 550, 00 zł.**, skierowano **104** wnioski o nałożenie kar pieniężnych przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, **17** wniosków do Sądu Grodzkiego oraz **5** zawiadomień do prokuratury.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI

Zewidencjonowano ogółem 9855 zakładów produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną). Najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie - **352**, automaty do lodów - **254**, ciastkarnie - **253**, przetwornie owocowo – warzywne - **124**, wytwornie lodów - **79**, zakłady garmażeryjne – **55**, zakłady przemysłu zbożowo- młynarskiego - **59**. Skontrolowano **1 344** zakłady. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono – **946**, z czego **2** zakłady uznano za niezgodne z wymaganiami (punkt sprzedaży lodów z automatu - z uwagi na obecność much oraz ciastkarnia – ze względu na obecność w magazynie surowców po upływie dat minimalnej trwałości).

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwornie lodów	79	60	48	0	6	0	4	0
Automaty do lodów	254	186	150	1	9	0	15	0
Piekarnie	352	249	209	0	66	0	27	1
Ciastkarnie	253	189	150	1	26	1	18	2
Przetwornie owocowo-warzywne	124	95	73	0	14	0	6	0
Zakłady garmażeryjne	55	42	29	0	5	0	8	0
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	59	43	38	0	3	0	0	0
Wytwornie wyrobów cukierniczych	21	15	12	0	1	0	2	0

W wyniku działań kontrolnych w 2 zakładach produkcji żywności stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia lub przerwania działalności części zakładu, w tym:

- w 1 ciastkarni zakazano produkcji ciast bez obróbki termicznej z uwagi na stwierdzenie bakterii *Salmonella Enteritidis* w 25 g w próbce ciastka W-Z pobranej z obrotu w sklepie firmowym. W związku z powyższym właściciel zakładu przeprowadził zabiegi mycia i dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, a następnie zlecił laboratorium zewnętrznemu wykonanie badań ciastek z produkcji próbnej w kierunku *Salmonella*. Badania nie wykazały obecności bakterii *Salmonella*. Ponadto producent skierował pracowników zatrudnionych przy produkcji wyrobów cukierniczych na badania w kierunku nosicielstwa bakterii *Salmonella* i *Shigella* (nie wyhodowano). W celu weryfikacji działań podjętych przez producenta pobrano próbki ciastek w ramach urzędowej kontroli, które nie zostały zakwestionowane.
- 1 wytwórnię żywności unieruchomiono ze względu na brak wydzielonych pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych

W 4 wytwórniach lodów i 1 punkcie produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (w wytwórniach lodów pobrano 120 próbek lodów, z czego zakwestionowano – 19, natomiast w punktach produkcji lodów z automatu pobrano – 80, z czego zakwestionowano- 5).

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zobowiązały przedsiębiorców do przestrzegania podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego oraz przedłożenia wyników badań próbek lodów potwierdzających zgodność z kryteriami higieny procesu.

Na skutek wydanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej poleceń dot. podjęcia działań mających na celu poprawę warunków higienicznych produkcji lodów, przedsiębiorcy przeprowadzili kompleksową dezynfekcję pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego i wzmożyli nadzór nad procesem produkcyjnym lodów. W celu weryfikacji działań naprawczych podjętych przez przedsiębiorców, zostały pobrane próbki lodów do badań mikrobiologicznych w ramach urzędowej kontroli, które nie zostały zakwestionowane.

Ponadto w 1 gospodarstwie rolnym, w którym prowadzona jest produkcja pierwotna i sprzedaż warzyw organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej zakazał wprowadzania do obrotu selera korzeniowego z uwagi na przekroczenie NDP pestycydów – linuronu ($0,064 \pm 0,032$ mg/kg) i propikonazolu ($0,047 \pm 0,023$ mg/kg) oraz nakazał zniszczenie lub przeznaczenie na inne cele niż spożywcze ww. produktu

W 1 wytwórni suplementów diety nakazano czasowe wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego 2 suplementów diety zawierających 5 mg biotyny w porcji produktu zalecanej do spożycia w ciągu dnia, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności (ogółem 81 decyzji administracyjnych) wyegzekwowano właściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały również odpowiednie warunki do mycia sprzętu produkcyjnego i rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyło 7 276 zakładów, natomiast system HACCP – 2291.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (86 mandatów karnych na kwotę 22 150, 00zł) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Zewidencjonowano ogółem **15 423** obiekty obrotu żywnością (hurtownie, sklepy, kioski, obiekty ruchome, tymczasowe i inne). Skontrolowano **5174** obiektów, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **2937**. Za niezgodne z wymaganiami uznano **4** sklepy spożywcze. Na ocenę negatywną wpłynęły m. in. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny obiektów, nieprawidłowe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, nieprzestrzeganie zasad systemu HACCP.

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1051	369	217	0	27	1	11	17
Sklepy spożywcze	9491	3773	2365	4	206	1	339	14
Kioski spożywcze	1296	282	193	0	5	0	10	6
Obiekty ruchome i tymczasowe	1358	278	16	0	17	2	23	6
Inne obiekty obrotu żywnością	2 227	472	146	0	8	0	11	13
Ogółem	15423	5174	2937	4	263	4	394	73

W **1** sklepie, **1** hurtowni i **2** obiektach ruchomych/tymczasowych kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia zakładów tj.:

- **sklepu** - z uwagi na niewłaściwą jakość zdrowotną wody używanej w obiekcie,
- **hurtowni mięsa i wędlin** - ze względu na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, przechowywanie mięsa i wędlin bez zachowania segregacji asortymentowej, brak do wglądu dokumentacji z zakresu GHP/GMP oraz systemu HACCP, prowadzenie działalności w zakresie niezgodnym z decyzją o zatwierdzeniu zakładu,
- **obiektów ruchomych** – z uwagi na brak czystości i porządku, brak zapewnionych odpowiednich warunków do mycia i dezynfekcji sprzętu roboczego i rąk, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników mających kontakt z żywnością, brak dokumentacji z zakresu GHP/GMP.

Ponadto w **5** obiektach nakazano wycofanie z obrotu/ zakazano wprowadzania do obrotu środków spożywczych m. in. :

- a) partii maku niebieskiego z uwagi na zmienione cechy organoleptyczne,
- b) produktów Witamina D3 4000IU i Witamina D3 5000IU, kwalifikowanych jako suplementy diety, które ze względu na skład, działanie, przeznaczenie, posiadają właściwości zapobiegania i leczenia chorób występujących u ludzi, przez co spełniają definicję produktu leczniczego,
- c) produktu kwalifikowanego jako dietetyczny środek spożywczy specjalnego przeznaczenia medycznego - do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego (uzyskania opinii URPLM i PB czy nie spełnia on wymagań produktu leczniczego),
- d) papryki zielonej i pomidorów suszonych w oleju ze względu na możliwość ich zanieczyszczenia podczas transportu (w kontenerze na granicy stwierdzono obecność imigrantów),
- e) produktów serii kava kava zawierających w składzie pieprz metystynowy.

Stan sanitarny sklepów i kiosków spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **15 255** obiektów obrotu żywnością (**98,9%**), natomiast system HACCP – **9 595 (62,2%)**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (ogółem **152** decyzje administracyjne), obiekty obrotu żywnością zostały doprowadzone do właściwego stanu sanitarno-technicznego w obrębie pomieszczeń i wyposażenia, zapewniono w nich odpowiednie warunki do mycia rąk i sprzętu pomocniczego, doposażono w dodatkowe wagi, zabezpieczono zakłady przed szkodnikami oraz zapewniono prawidłową wentylację w pomieszczeniach.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**394** mandatów karnych na kwotę **93 000, 00zł**) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W roku 2019 zewidencjonowano **4 161** zakładów, zatwierdzono - **399**, skontrolowano **1815**, oceniono – **1145**. Wg arkusza oceny zakładu **5** obiektów było niezgodnych z wymaganiami, co stanowi **0,4%** (w 2018 r. - **0,2%**).

Obiekty oceniono jako niezgodne z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, brak termicznej dezynfekcji naczyń stołowych oraz brak prowadzonych rejestrów w ramach kontroli wewnętrznej zakładu.

W **10** zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, obecność śladów gryzoni, brak funkcjonalności pomieszczeń, prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej lub w zakresie niezgodnym z posiadaną decyzją o zatwierdzeniu zakładu, brak opracowanej i wdrożonej dokumentacji z zakresu GHP/GMP i HACCP.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń, niedokładne mycie sprzętu produkcyjnego i urządzeń, wykorzystanie stanowisk pracy niezgodnie z ich przeznaczeniem, brak segregacji surowców i produktów, niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniami, stosowanie do produkcji surowców po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, brak warunków do termicznej dezynfekcji naczyń, brak warunków do obróbki wstępnej surowców, brak rozdziału prac „brudnych” i „czystych”, brak dezynfekcji jaj używanych do potraw, brak warunków do higienicznego mycia i osuszania rąk, brak zabezpieczenia przed szkodnikami, brak prowadzonej dokumentacji umożliwiającej zidentyfikowanie dostawcy żywności, brak odzieży ochronnej, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad GHP/GMP i HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością, nałożono **235 mandatów karnych** na sumę **66 400,00 zł**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (**76 decyzji administracyjnych nakazowych**) w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-higienicznego i technicznego pomieszczeń, wyposażenia (blatów produkcyjnych, urządzeń i sprzętu), właściwe przechowywanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych oraz prawidłowe prowadzenie procesów produkcyjnych. Ponadto działania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej przyczyniły się do prowadzenia przez podmioty na bieżąco dokumentacji umożliwiającej zidentyfikowanie dostawców żywności oraz rejestrów w ramach realizacji zasad GHP/GMP i HACCP, a także udostępniania konsumentom informacji dotyczących wykazu składników serwowanych potraw, z wyszczególnieniem składników powodujących alergie i reakcje nietolerancji.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W roku **2019** zarejestrowano **2804** zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **69** bloków żywienia w szpitalach, **15** kuchni niemowlęcych, **148** stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, **42** stołówki w domach dziecka i młodzieży, **720** stołówek szkolnych, **36** stołówek w bursach i internatach, **778** stołówek w przedszkolach, **52** stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych, **159** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **136** bufetów przy zakładach pracy, **72** stołówki pracownicze, **109** zakładów usług cateringowych, **267** innych zakładów żywienia).

Skontrolowano **1803** zakłady, zatwierdzono **180**. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **1379** obiektów, w tym **1** uznano za niezgodny z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, nieprawidłowe warunki przechowywania produktów nietrwałych mikrobiologicznie, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością.

W **2787** obiektach (99,4%) zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, w **2379** - system HACCP (84,8%).

Przeprowadzono **2124** kontrole i rekontrole, w tym **84** interwencyjne.

Interwencje dot. m.in. niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w zakładach, stosowania do produkcji środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, nieprawidłowego przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, niewłaściwej jakości zdrowotnej serwowanych posiłków, podejrzenia zatrucia pokarmowego, niezgodności serwowanych potraw z jadłospisem, nieprzestrzegania podstawowych zasad higieny przy przygotowywaniu oraz wydawaniu posiłków, niewłaściwych warunków transportu żywności, obecności szkodników w obiekcie.

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **13** zakładach działalność prowadzona była bez uprzedniego złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą, brak było informacji dla konsumentów dot. składników alergicznych występujących w potrawach albo prowadzona była sprzedaż dzieciom i młodzieży środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w rozporządzeniu *Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach.*

W **9** obiektach produkcja potraw odbywała się w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, stwierdzono brak odpowiednich warunków do prowadzenia obróbki wstępnej surowców, wydzielonych stanowisk do przygotowywania posiłków, nieprawidłowe prowadzenie procesów mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, brak zapewnionej bieżącej wody ciepłej.

Z uwagi na fakt, iż ww. uchybienia stwarzały zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów przedmiotowe zakłady zostały czasowo unieruchomione.

Na skutek wydanych **134** decyzji administracyjnych oraz nałożonych kar pieniężnych (**13**) wyegzekwowano:

- poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych,
- wymianę zniszczonych urządzeń, sprzętu produkcyjnego oraz termosów do przewozu posiłków,
- zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniach produkcyjnych,
- zapewnienie bieżącej ciepłej wody w zakładzie,
- zabezpieczenie obiektu przed szkodnikami.

Podczas kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (nałożono **67** mandatów karnych na kwotę **16 700,00zł**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego, warunków przechowywania surowców i półproduktów, prowadzonych procesów technologicznych oraz zabiegów mycia i dezynfekcji, wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia oraz daty minimalnej trwałości, braku: segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych, rozdziału prac czystych i brudnych, obróbki wstępnej jaj, prawidłowej odzieży ochronnej, aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością, dokumentacji dot. identyfikacji dostawców środków spożywczych oraz zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W 2019 r. w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego pobrano do badań laboratoryjnych **44** próbki żywności i wymazów sanitarnych, z których **3** zostały zakwestionowane (filet z piersi indyka - z uwagi na obecność Salmonella Kentucky, potrawa bezglutenowa – ze względu na stwierdzoną obecność glutenu, wymaz z różgi – z uwagi na ponadnormatywną liczbę bakterii tlenowych mezofilnych).

Ogółem w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniono **1351** jadłospisów, w tym **53** uznano za nieprawidłowe z uwagi na brak w posiłkach dodatku warzyw lub owoców oraz białka pełnowartościowego.

Przeprowadzono **10** ocen żywienia i we wszystkich przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. za wysoki udział energii pochodzącej z tłuszczu oraz nieprawidłowości w realizacji składników pokarmowych (m.in. wapnia i witaminy C).

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY

W 2019 r. zarejestrowano **18** producentów suplementów diety. Skontrolowano **11** wytwórni, natomiast oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu - **7** jako zgodne z wymaganiami. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych wytwórniach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP.

W tej grupie obiektów wydano **2** decyzje administracyjne nakazujące czasowe wstrzymanie wprowadzania do obrotu handlowego **2** suplementów diety zawierających 5 mg biotyny w porcji produktu zalecanej do spożycia w ciągu dnia, do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W 2019 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego utrzymywały wzmożony nadzór nad prawidłowością oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi. Przeprowadzono ogółem **1 002** kontrole w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny pod względem składu, znakowania i prezentacji ogółem **2 075** omawianych środków spożywczych. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku **412** produktów (**19,9%** ogółu ocenianych). Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego w zakresie znakowania środków spożywczych zostały przekazane państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym właściwym terenowo ze względu na siedzibę producentów lub dystrybutorów zakwestionowanych produktów.

Ponadto w 2019 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły wzmożony nadzór nad przestrzeganiem wymagań w odniesieniu do sprzedaży internetowej suplementów diety pod kątem zgodności z obecnie obowiązującym prawem żywnościowym, w szczególności pod kątem obecności w ofertach sprzedaży suplementów diety zawierających nieautoryzowane składniki, stwarzających zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz pod kątem prawidłowości prezentacji i reklamy (ogółem sprawdzono **441** produktów).

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie: znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz żywności specjalnego przeznaczenia, prowadzenia działalności w zakresie sprzedaży suplementów diety (w tym sprzedaży przez internet) bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i/lub wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **24** decyzje o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104, art. 103 ust. 1 pkt 1b lit. c, art. 103 ust. 1 pkt 1 i pkt 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

ŁPWIS przekazał do Krajowego Punktu Kontaktowego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym **10** powiadomień informacyjnych w ramach systemu RASSF w związku ze stwierdzeniem w składzie suplementów diety niedozwolonych substancji m.in. johimbiny, DMAA, ekstraktu z *Ephedra Nevadaensis*, fenyletyloaminy, chlorowodoru 1,3-dimetyloamylaminy, ewodiaminy, oktopaminy, rauwolscyny, S 4 (Andarine).

Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły działania kontrolne w związku z otrzymanymi powiadomieniami w ramach systemu RASSF dot. przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu benzo(a)pirenu i sumy WWA, wykrycia niedeklarowanego białka mleka, stwierdzenia niedeklarowanego napromieniania, wykrycia obecności śladowej ilości sildenafilu w suplementach diety.

**JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH
W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROTCIE W OBIEKTACH
ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

W 2019 r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

1. ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano **4244** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **100** tj. **2,4%** (w roku 2018 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **2,8%**).
  - a) pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **2956** próbek, zdyskwalifikowano - **64** tj. **2,2%** (w roku 2018 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **2,0%**).
  - b) pod względem parametrów chemicznych zbadano **696** próbek, zdyskwalifikowano **6** próbek, tj. **0,9%** (w roku 2018 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,7%**).

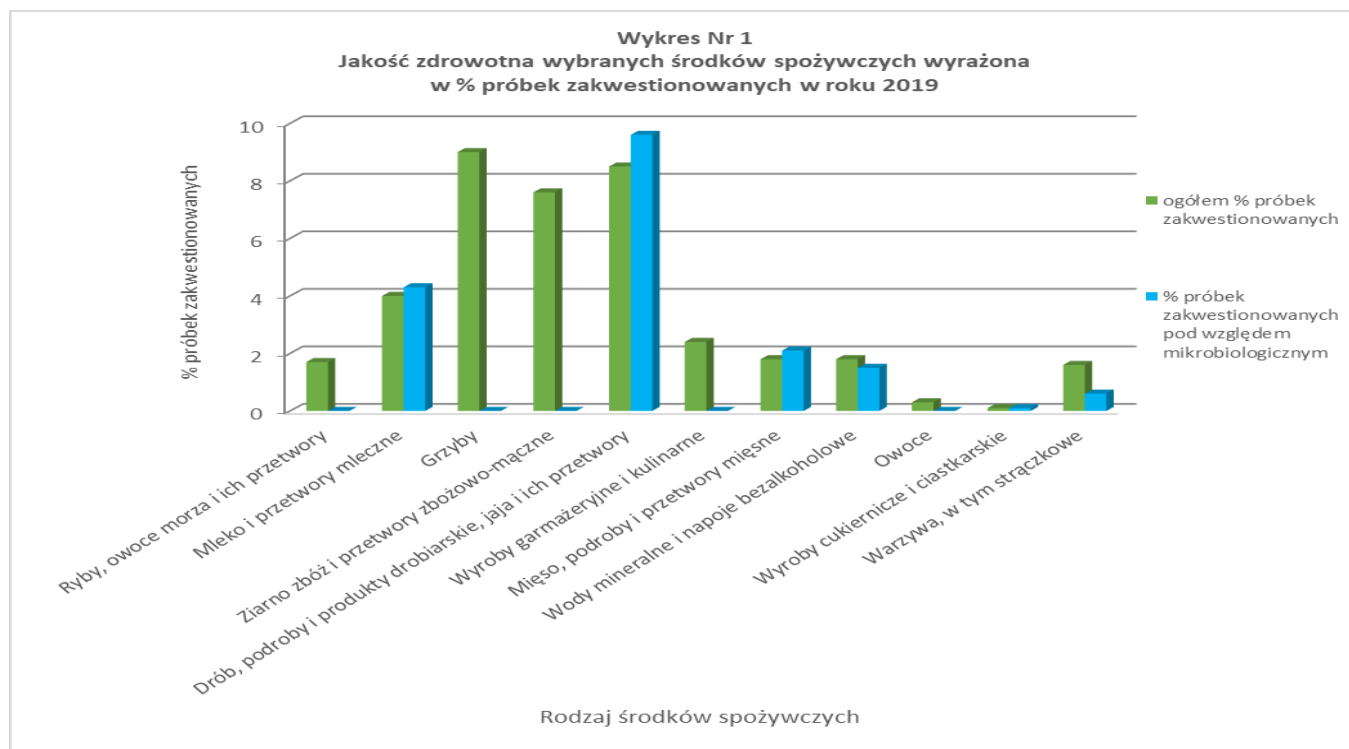
Oceniono **2789** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało **28** próbek tj. **1,0%** (w roku 2018 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **1,6%**).

Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2019 rok

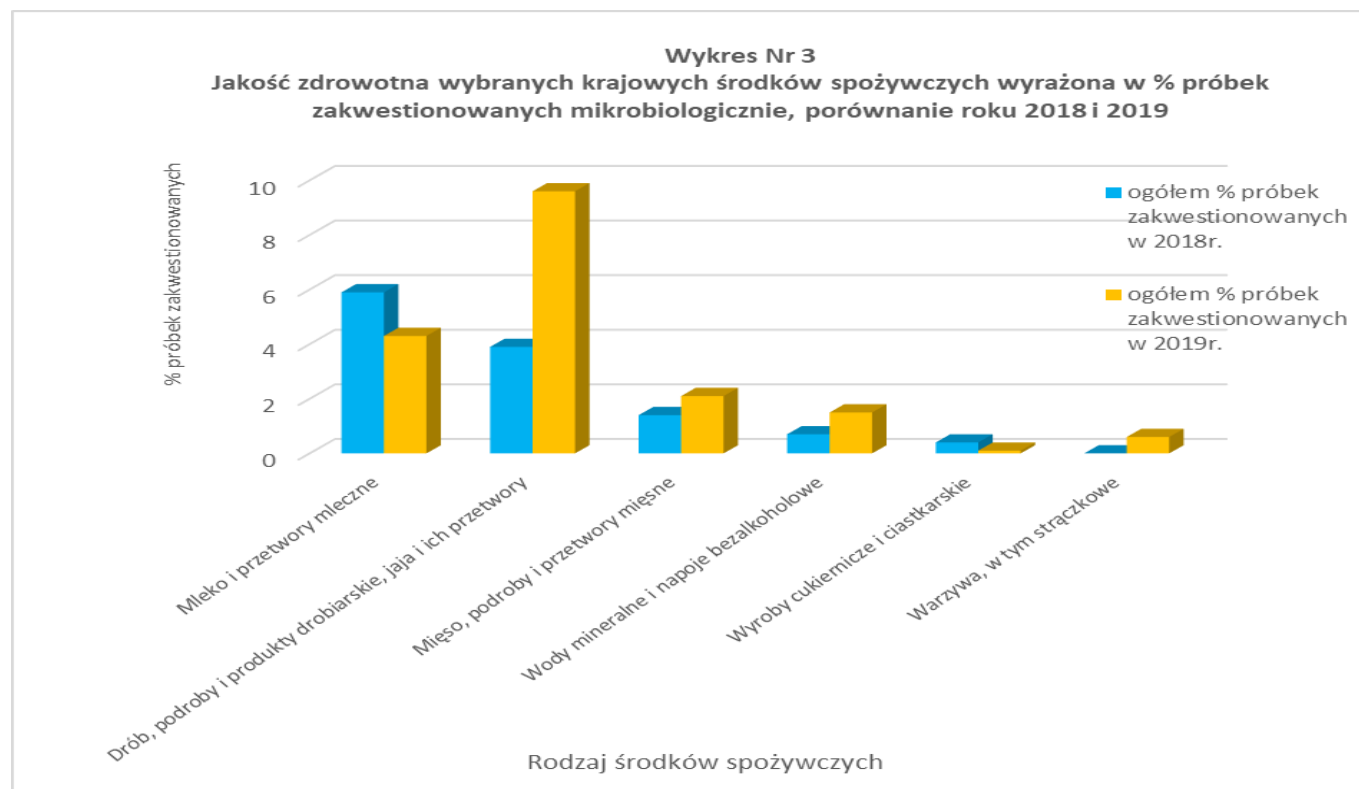
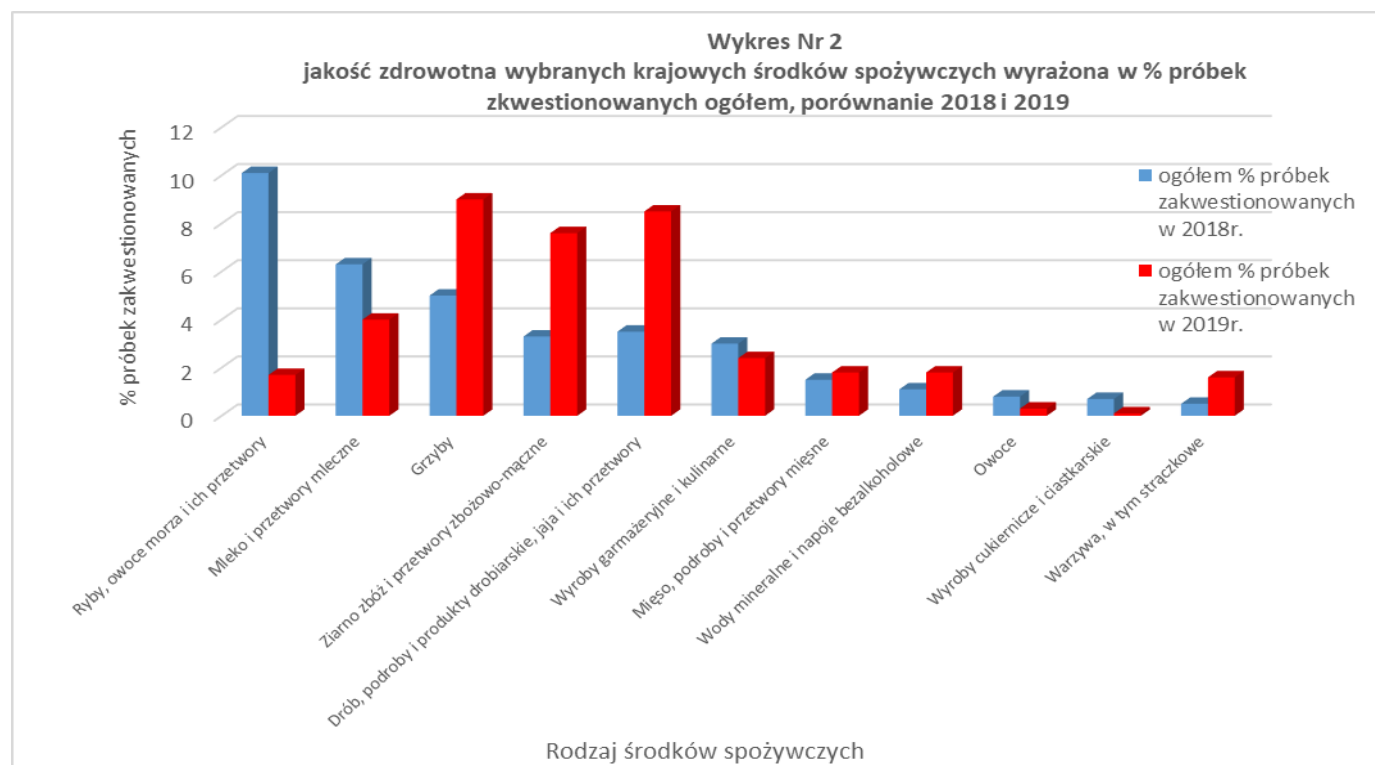
Lp.	Symbol wg Mz 48	Rodzaj/Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
1.	26	Suplementy diety	173	9	5,2	35	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
2.	03	Ryby, owoce morza i ich przetwory	117	2	1,7	71	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
3.	04	Mleko i przetwory mleczne	618	25	4,0	564	24	4,3	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny <i>Enterobacteriaceae</i> - nieprawidłowe cechy organoleptyczne
4.	12	Grzyby	22	2	9	0	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
5.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	66	5	7,6	5	0	0	- przekroczenie najwyższej dopuszczalnej zawartości deoksyniwalenolu - nieprawidłowe znakowanie
6.	02	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	366	31	8,5	324	31	9,6	- obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr. 04 (BO) i z gr 08 (C2-C3) w 25 g, <i>Salmonella</i> z gr. 07 w 25 g, <i>Salmonella</i> z gr. 04 w 10 g, <i>Salmonella</i> spp. w 25 g - obecność <i>Campylobacter coli</i> w 10g, <i>Campylobacter jejuni</i> w 10g,
7.	23	Wyroby garmażeryjne i kulinarne	206	5	2,4	181	0	0	- nieprawidłowe znakowanie

8.	24	Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego	279	1	0,4	172	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
9.	01	Mięso, podroby i przetwory mięsne	325	6	1,8	236	5	2,1	- obecność pałeczek <i>Salmonella Brandenburg</i> w 25 g, <i>Salmonella</i> z gr. 04 w 10 g, <i>Salmonella spp.</i> - nieprawidłowe znakowanie
10.	16	Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	171	3	1,8	132	2	1,5	- obecność bakterii z grupy <i>coli</i> , - obecność paciorkowców kałowych - nieprawidłowe znakowanie
11.	11	Owoce	366	1	0,3	195	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
12.	06	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	815	1	0,1	775	1	0,1	- obecność pałeczek <i>Salmonella Enteritidis</i> w 25 g
13.	10	Warzywa, w tym strączkowe	510	8	1,6	175	1	0,6	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydów – chlorpiryfosu, spiroksaminy, linuronu - nieprawidłowe znakowanie - obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr. 07 w 25 g - przekroczenie dopuszczalnej zawartości sacharyny
14.	29	Inne środki spożywcze	3	1	33,3	1	0	0	- nieprawidłowe znakowanie

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2019 roku przedstawia wykres Nr 1.

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2019 r. w porównaniu do 2018 r. przedstawiają wykresy Nr 2 i Nr 3.

WYTWÓRNI MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2019 r. zewidencjonowano:

- **80** wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
- **527** miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu **28** wytwórni, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

W **1 wytwórni** materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowość tj. brak wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, za którą nałożono **1** mandat karny na kwotę **200,00 zł**.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **79** wytwórniach i w **438** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W **2 obiektach obrotu** materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowości tj.: prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń sklepu.

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały **1** decyzję administracyjną i nałożyły na przedsiębiorcę **1** mandat karny na kwotę **100,00 zł**.

OBIEKTY PRODUKCJI I KONFEKCJONOWANIA PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

W 2019 r. zewidencjonowano **55** zakładów produkujących i konfekcjonujących produkty kosmetyczne.

Oceniono:

w zakresie warunków produkcji - 15 zakładów.

Wszystkie zakłady były zgodne z wymaganiami.

w zakresie dokumentacji - 14 zakładów.

Wszystkie zakłady były zgodne z wymaganiami.

w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych - 14 zakładów.

Wszystkie zakłady były zgodne z wymaganiami.

W wyniku kontroli w **1 wytwórni** produktów kosmetycznych stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu oraz brak zachowania zasad dobrej praktyki produkcyjnej.

Ponadto w **5 obiektach obrotu** produktami kosmetycznymi stwierdzono nieprawidłowości tj. brak dokumentacji dla produktu kosmetycznego (brak oceny bezpieczeństwa produktu kosmetycznego, brak zgłoszenia produktu kosmetycznego za pośrednictwem portalu CPNP) oraz niewłaściwe oznakowanie produktów kosmetycznych m.in.: brak oznakowania i instrukcji użycia w języku polskim, brak numeru partii produkcyjnej, brak informacji o zawartości netto, brak poprzedzenia wykazu składników terminem „Ingredients”, brak w wykazie składników wymienionego składnika deklarowanego na etykiecie, oświadczenia wykraczające poza definicję produktu kosmetycznego, brak informacji o terminie trwałości produktu kosmetycznego (dacie minimalnej trwałości/symbol PAO), brak wykazu składników.

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały stosowne zalecenia pokontrolne. Ponadto o stwierdzonych nieprawidłowościach powiadomiono państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych właściwych terenowo ze względu na siedzibę dystrybutorów. Wydano również **1 decyzję o nałożeniu kary pieniężnej na kwotę 5 000 zł**.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

W 2019 roku przebadano laboratoryjnie **85 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością**. Żadnej próbki **nie zakwestionowano**.

Ponadto zbadano **101 próbek produktów kosmetycznych**. Zakwestionowano **1 próbkę** tj. Zioło kosmetyczne do przemywania skóry – ze względu na przekroczony limit ogólnej liczby drobnoustrojów tlenowych mezofilnych.

Wytwórca uruchomił procedurę wycofania z obrotu kwestionowanego produktu kosmetycznego i podjął działania naprawcze mające na celu wyeliminowanie używania do produkcji zanieczyszczonego suszu roślinnego.

WNIOSKI

1. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w 2019 r. był nieco większy niż w 2018 r. i wynosił **0,19%** (w 2018 r. - **0,06%**).
2. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji żywności przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno- technicznych w obiektach, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu produkcyjnego, umywalek do mycia rąk oraz wymiany zniszczonego sprzętu.
3. W wyniku podejmowanych działań przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno- technicznego pomieszczeń, urządzeń i sprzętu w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
4. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż % próbek zakwestionowanych w 2019 r. zmniejszył się w stosunku do roku 2018 r. i wynosił **2,4%** (w 2018 r. - **2,8%**).
Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa poprawie należą: ryby i ich przetwory, mleko i przetwory mleczne, wyroby garmażeryjne i kulinarne, owoce, wyroby cukiernicze i ciastkarskie.
5. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2020 r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
  - zachowania łańcucha chłodniczego w przypadku środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
  - warunków produkcji lodów,
  - produkcji pierwotnej owoców miękkich i warzyw zielonych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia oraz kiełków i nasion przeznaczonych do produkcji kiełków,
  - prawidłowości składu, oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi.

Przygotowała:

*Bożena Kaczmarczyk
Kierownik Oddziału Nadzoru
Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia
i Produktów Kosmetycznych WSSE*

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

NADZÓR BIEŻĄCY

1) Medyczne Pracownie Rentgenowskie

Na terenie województwa łódzkiego znajdują się **990** medyczne pracownie rentgenowskie użytkujące **1534** aparatów rentgenowskich. W narażeniu na promieniowanie X pracuje łącznie ok. **3090** osób.

W roku 2019 r. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **208** zezwoleń na uruchomienie aparatury rentgenowskiej i medycznych pracowni rentgenowskich (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami) oraz 15 zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych oraz z zakresu radiologii zabiegowej, a także 1 opinię dotyczącą prowadzenia działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące, polegającą na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii onkologicznej, w tym leczenia chorób nowotworowych przy użyciu produktów radiofarmaceutycznych.

Egzekwowano wykonywanie obowiązków z zakresu ochrony radiologicznej pacjenta oraz wykonywania akceptacyjnych testów kontroli jakości parametrów fizycznych nowo instalowanej aparatury rtg oraz testów podstawowych i specjalistycznych w jednostkach już działających.

W 2019 r. pracownicy Oddziału przeprowadzili łącznie **241** kontroli w **234** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sprawdzano i egzekwowano realizację wymagań w zakresie higieny radiacyjnej, wynikających z ustawy Prawo atomowe, dotyczących aparatury i personelu narażonego na działanie prom. X. Zwracano także uwagę na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń pracowni rtg. Na podstawie przeprowadzonych kontroli, ŁPWIS wydał 5 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli sanitarnych, trzy decyzje odmawiające wydanie zezwolenia z uwagi na niespełnienie przez jednostkę starającą się o zezwolenie wymagań określonych obowiązującymi przepisami prawa.

Podczas przeprowadzonych kontroli wykonano **2529** pomiarów mocy dawek promieniowania X przy **286** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi.

W roku 2019 w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz odbiorów nowych pracowni i aparatów rtg na podstawie opracowanych i wdrożonych instrukcji roboczych, prowadzono na terenie województwa łódzkiego kontrolę jakości wybranych parametrów fizycznych aparatury rentgenowskiej.

2) Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz

Na terenie województwa w 2019 r. znajdowało się **116** zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości. Pracownicy Oddziału przeprowadzili 7 kontroli w **7** zakładach. Podczas kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola w otoczeniu urządzeń oraz szkoleń i specjalistycznych badań lekarskich pracowników obsługujących urządzenia.

W 2019 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

W zakresie nadzoru nad zakładami stosującymi urządzenia wytwarzające pola e-m należy stwierdzić, że urządzenia będące źródłami pól elektromagnetycznych stosowane zarówno w ochronie zdrowia jak i przemyśle są eksploatowane zgodnie z zasadami BHP. W ostatnich latach obserwuje się stopniowy spadek liczby pól e-m oraz zmniejszenie się wskaźnika ekspozycji pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pól elektromagnetycznych, ponieważ stare urządzenia są stopniowo zastępowane bardziej nowoczesnym sprzętem.

MONITORING SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH ŚRODOWISKA I ŻYWNOŚCI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2019 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności. Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa, owoce, pasze oraz wodę powierzchniową przeznaczoną do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego. Łącznie pobrano 41 próbek.

Rodzaj zbadanych prób oraz otrzymane wyniki skażeń zawarto w zał. do sprawozdania. Wyniki pomiarów były przekazywane do Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki.

Placówka uczestniczyła w międzylaboratoryjnym badaniu porównawczym organizowanym przez CLOR.

ZDARZENIA RADIACYJNE O ZASIĘGU WOJEWÓDZKIM

W roku 2019 nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

Agata Majczak
Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Sprawowanie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego ma na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno-zdrowotnego w regionie dzięki działaniom takim jak: opiniowanie dokumentów strategicznych, opiniowanie dokumentów planistycznych na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego, uzgadnianie dokumentacji projektowej, opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięć oraz uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów. Działania skierowane na poprawę funkcjonalności i parametrów infrastruktury technicznej, instalowanie ekranów akustycznych chroniących zabudowę mieszkaniową, wymianę przestarzałych, wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii zawarte w opiniowanych dokumentach strategicznych (m.in. programy ochrony środowiska, programy gospodarki niskoemisyjnej, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, programy usuwania azbestu, programy ochrony przed hałasem, rewitalizacji) służą poprawie jakości środowiska oraz mają wpływ na poprawę stanu sanitarnego na danym terenie. W trakcie uzgadniania dokumentacji i opiniowania warunków realizacji organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują stosowanie rozwiązań projektowych mających na celu zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych w obiektach tak, by w trakcie eksploatacji nie powstawały zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi.

Na poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych, a tym samym na poprawę stanu sanitarnego województwa mają wpływ obiekty, gdzie prowadzona będzie działalność lecznicza (pracownie rtg, szpitale, gabinety lekarskie i inne), budynki oświaty i nauki, obiekty chroniące gospodarke gruntowo-wodną i wpływające na poprawę komunikacji w regionie. Wśród powyższych obiektów, w których dopuszczeniu do użytkowania uczestniczyły organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej należy wyróżnić: Wojewódzki Specjalistyczny Szpital im. M. Pirogowa w Łodzi przy ul. Wólczańskiej 191/195; Oddział Neurologiczny i Oddział Udarowy z Wczesną Rehabilitacją Neurologiczną Wojewódzkiego Wielospecjalistycznego Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi przy ul. Pabianickiej 62; budynek Młodzieżowego Ośrodka Socjoterapii przy ul. Sobockiej 2B w Kiernozi; Blok Operacyjny w Szpitalu Wojewódzkim w Bełchatowie przy ul. Czaplinieckiej 123 na działce nr ew. 253/6, obr. 3; Szkoła Muzyczna I i II stopnia w Kutnie przy ul. Pałacowej; Przychodnia Zdrowia „Kopernik” w Skierniewicach; Przychodnia CKD w Łodzi przy ul. Pomorskiej 251; Blok Operacyjny w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Skierniewicach; Dom Seniora w Andrespolu przy ul. Ceramicznej 2a; Hospicjum Kutnowskie przy ul. Jastrzębia; Zespół Szkół Specjalnych w Zduńskiej Woli przy ul. Zielonej 59a; Niepubliczny Dwujęzyczny Żłobek i Przedszkole KIDS&Co. w Łodzi przy ul. Piłsudskiego 87; Przedszkole wraz ze Żłobkiem w Bełchatowie przy ul. Sienkiewicza 8; Przedszkole przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Boguszycach, gm. Rawa Mazowiecka; Żłobek Publiczny w Warcie, powiat sieradzki; Rozbudowa Szkoły Podstawowej w Pukaninie, gm. Rawa Mazowiecka; „Centrum Animacji Społecznej” przy ul. Farbiarskiej 20/24 w Tomaszowie Mazowieckim na działkach 251/1, 252/2, obr. 9; obiekty basenu pływackiego na terenie Obiektu Sportowo-Rekreacyjnego w Zduńskiej Woli przy ul. Tadeusza Kobusiewicza 2-18; Hala Sportowa w Sulejowie na działce nr 2, 5/2, obr. 2; Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Żarnowie przy ul. Cichej 1A, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Bełchatowie przy ul. Targowej 20; ZSZ nr 4 w Skierniewicach przy ul. Podkładowej 2; Stacja Uzdatniania Wody w Sroczku na działce nr ew. 15/2, 63, obr. Kolonia Podolin; Stacja Uzdatniania Wody w Oporowie; Oczyszczalnia Ścieków po rozbudowie w Rzgowie przy ul. Stawowej 11; Okręgowa Stacja Kontroli Pojazdów w Kutnie przy ul. Oporowskiej i ul. Grunwaldzkiej.

Wśród spraw załatwionych w 2019 r. przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego w zakresie opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć i uzgodnień projektów budowlanych należy wyróżnić: zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na „Budowie gazociągu w/c MOP 8,4 MPa DN1000 Gustorzyn – Wronów, ETAP II Leśniewice – Rawa Mazowiecka; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na budowie autostrady A1 na odcinku węzeł „Kamieński” (bez węzła) do węzła „Radomsko” (z węzłem) od km

376+000 do km 392+720, wraz z infrastrukturą – odcinek C (ponowne przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko); zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na budowie autostrady A1 na odcinku węzeł „Radomsko” z wyłączeniem węzła „Radomsko” do granicy województwa łódzkiego od km 392+720 do km 399+742,51 wraz z infrastrukturą - odcinek D (ponowne przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko); zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na przebudowie linii kolejowej nr 14: na odcinku Łódź Kaliska – Zduńska Wola od km 0,000 do km 7,140 (stacja Lublinek) w ramach zadania pn. „Prace na liniach kolejowych nr 14, 811 na odcinku Łódź Kaliska – Zduńska Wola – Ostrów Wielkopolski – etap I: Łódź Kaliska – Zduńska Wola” (ponowne przeprowadzenie oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko); zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia budowy wiaduktu nad torami PKP w ciągu ulic Piłsudskiego i Zwierzynieckiej w Skierniewicach; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na budowie elektrowni fotowoltaicznej o mocy do 8 MW wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną oraz stacją transformatorowo-rozdzielczą średniego napięcia na działce nr ew. 60/1, obr. Truszczanek, gm. Rozprza; uzgodnienie dokumentacji projektowej przebudowy i zmiany sposobu użytkowania byłego Domu Dziecka w Sulejowie, ul. Kubusia Puchatka 1 na Stacjonarny Ośrodek Terapii Uzależnień od Alkoholu i innych Substancji Psychoaktywnych oraz Powiatowe Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne i Pomieszczenia Usług Rehabilitacji Leczniczej; uzgodnienie dokumentacji projektowej zmiany sposobu użytkowania budynku mieszkalnego jednorodzinnego oraz części budynku gospodarczego na gabinety lekarskie w miejscowości Bełchatów przy ul. Grota Roweckiego 10, dz. nr ew. 169, obr. 10.

Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonują oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi na danym terenie, które jest związane z historycznym zanieczyszczeniem ziemi lub występowaniem szkody w środowisku. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w powyższym zakresie w 2019 r. zaopiniował m.in.: warunki przeprowadzenia działań naprawczych zawartych w projekcie decyzji w sprawie nałożenia obowiązku przeprowadzenia działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi na działce o nr ewid. 783 w miejscowości Krzyworzeka 288, gmina Mokrsko, powiat wieluński; warunki przeprowadzenia działań naprawczych zawartych w projekcie decyzji w sprawie nałożenia obowiązku przeprowadzenia działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi na części działki o nr ewid. 29/28 obręb Brzezcie w gminie Drużbice; „Projekt planu remediacji gleby i ziemi na terenie Bazy Magazynowej na dz. nr 15/1 i 15/2 przy ul. Metalowców 10 w Piotrkowie Trybunalskim”; „Projekt planu remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi na terenie działki o nr ew. 30/10, obręb G-31 Łódź-Górna zlokalizowanej na terenie nieruchomości położonej między ulicami Małego Rycerza, Tomaszowską i Czyżewskiego w Łodzi”.

W 2019 roku ogólna liczba stanowisk zajętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego kształtowała się na poziomie ok.7300.

Podsumowując – organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zapewniają na różnych etapach procesu inwestycyjnego (planowanie strategiczne, zagospodarowanie przestrzenne, projektowanie i realizacja) właściwy stan sanitarno-zdrowotny w obiektach, dzięki czemu odgrywają znaczącą rolę w ochronie zdrowia publicznego.

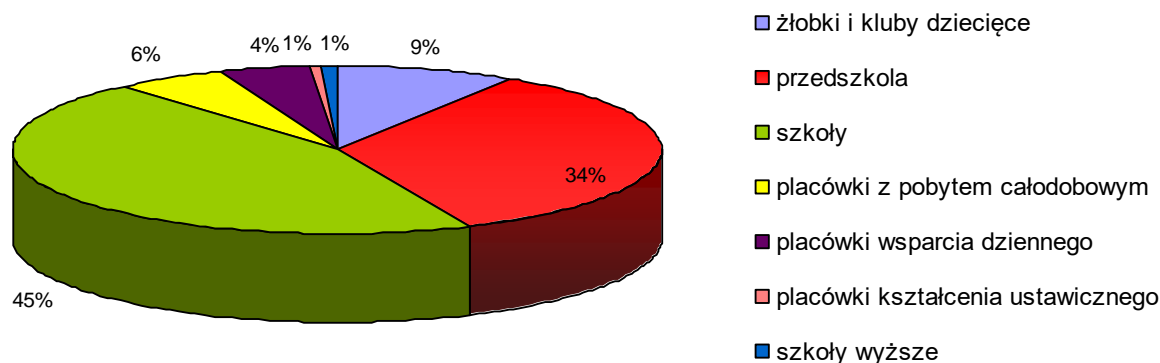
Przygotowała:

Magdalena Frątczak

Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2019 roku pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **2579** placówek stałych, w których przebywało ok. **323,4 tys.** dzieci i młodzieży oraz ok. **1200** turnusów wypoczynku. Podział na poszczególne typy placówek nauczania i wychowania obrazuje poniższy wykres.

ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE

Z roku na rok obserwuje się zwiększenie liczby placówek zapewniających opiekę dzieciom poniżej 3 roku życia - w porównaniu do roku ubiegłego ich liczba wzrosła o **29**. Sytuacja jest b. dynamiczna, wiele placówek zakończyło swoją działalność, a powstają nowe, np.: w pow. piotrkowskim – **6** powstało, **6** zlikwidowano, w pow. zduńskowolskim – **2** powstały, **2** zlikwidowano, **9** powstało w Łodzi, **6** w pow. pabianickim, **4** w pow. zgierskim i po **3** w pow. kutnowskim, bełchatowskim, radomszczańskim. Stan higieniczno-sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń, w kilku prowadzono prace remontowe, np. w budynku Oddziału Żłobka Miejskiego w Pabianicach zakończono prace termomodernizacyjne.

PRZEDSZKOLA

Na terenie województwa łódzkiego w 2019 roku funkcjonowało **847** przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. Nową działalność rozpoczęło **30** placówek np.: **8** na terenie m. Łodzi, po **3** w pow. pabianickim, kutnowskim, sieradzkim, natomiast zlikwidowanych zostało **21**, np. **3** punkty przedszkolne w pow. zgierskim.

Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, za wyjątkiem kilku, np. PP w Strzelcach (pow. kutnowski), funkcjonujące w budynku nieprzystosowanym oraz kilkunastu na terenie miasta Łodzi, które z uwagi na zły stan sanitarno-techniczny objęte są postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

Poprawę warunków lokalowych uzyskano, dzięki:

- prowadzonym pracom remontowym, np. w przedszkolu w Lututowie (pow. wieruszowski), w Domiechowicach (pow. bełchatowski), PS Nr 4 w Zelowie (termomodernizacja budynku),
- przeniesieniu do nowych budynków, np. przedszkola w: Łaniętach (pow. kutnowski), które funkcjonowało w budynku nieprzystosowanym, przeniesiono do wyremontowanych pomieszczeń budynku SP w Łaniętach, w Rogowie (pow. brzeziński), część przedszkola w Galewicach (pow. wieruszowski) do budynku SP, NP „Jabluszek” w Bełchatowie, **2** punkty przedszkolne w pow. skierniewickim, Zespół Wychowania Przedszkolnego w Micinie (pow. kutnowski) przeniesiono do budynku po gimnazjum w Krzyżanowie,
- rozbudowie i modernizacji: oddano nowy budynek przedszkola przy SP w Boguszycach (pow. rawski), zakończono rozbudowę PS w Czarnocinie (pow. piotrkowski)

Pracownicy PSSE dokonywali ocen dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci – aż **99,5%** skontrolowanych stanowisk było prawidłowych.

Pracownicy pionu HDM PSSE woj. łódzkiego zwracali również uwagę na bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zabawach na świeżym powietrzu, w szczególności sprawdzano realizację wymogu wymiany piasku, zabezpieczanie piaskownic przed zanieczyszczeniami oraz posiadania atestów i certyfikatów urzędów na placach zabaw.

SZKOŁY

W roku 2019 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano **1115** szkół różnego typu (w 2018 r. – **1 211**), w tym 227 (w 2018 r. – **240**) zespołów szkół. Zmniejszenie tej liczby związane jest głównie z likwidacją gimnazjów.

• *Ocena stanu technicznego szkół*

Stan techniczny budynków szkół ulega stopniowej poprawie, jednakże jest to proces powolny.

W części szkół prowadzono większe remonty, np. termomodernizacje budynków, polegając na: dociepleniu budynku, wymianie stolarki okiennej i naprawie dachu wykonano np. w: XIII LO i XXXIII LO w Łodzi, ZS Rzemiosła, ZS Przemysłu Mody, ZS Specjalnych nr 2 w Łodzi, ZS Specjalnych w Głownie, ZS CKZ nr 2 w Łowiczu, ZSS w Aleksandrowie Łódzkim, SP w Bogdanie (pow. brzeziński) SP w Proszczeniu (pow. piotrkowski), ZS w Sadkowicach (pow. rawski), SP w Zapolicach (pow. zduńskowolski), a także inne generalne remonty, np. w: Zespole S-P w Bruchewicach (pow. opoczyński), SP w Dmosinie (pow. brzeziński).

Rozbudowano o nowe zaplecze dydaktyczne: SP w Budziszewicach (pow. tomaszowski), SP w Kowiesach (pow. skierniewicki), ZS nr 4 w Skierniewicach, SP Spec. w Zduńskiej Woli, SP w Proszczeniu (pow. piotrkowski).

W związku ze zmianami w sieci placówek oświatowych, część szkół przeniesiono do innych budynków (np. po zlikwidowanych gimnazjach) np.: SP nr 2 w Działoszynie (pow. pajęczański), VI i XX LO w Łodzi, SP w Żychlinie (weszła w skład Zespołu), SP w Micinie. Również – dzięki zaadaptowaniu budynków oświatowych (w związku z reformą oświaty) – zwiększeniu uległa baza dydaktyczna kilku szkół, np.: ZSP nr 5 w Łodzi, Technikum nr 3 w Łodzi, ZS Rzemiosła w Łodzi, ZS Samochodowych w Łodzi, SPSpec. nr 128 w Łodzi, II LO w Wieluniu, ZSZ Spec. nr 2 w Łodzi.

W okresie wakacyjnym w większości szkół prowadzono również drobniejsze prace remontowo-konserwatorskie, polegające m. in. na odnawianiu ścian, sufitów: w pomieszczeniach dydaktycznych, sanitariatach, ciągach komunikacyjnych oraz renowacji podłóg, armatury łazienkowej, mebli szkolnych, wymianie oświetlenia, instalacji elektrycznej, stolarki okiennej lub drzwiowej.

Jednakże, w dalszym ciągu - z uwagi na ograniczone środki finansowe - problemem pozostaje wyegzekwowanie wykonania obowiązków zawartych w decyzjach administracyjnych, dotyczących stanu sanitarno-technicznego w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi, w związku z czym **36** łódzkich szkół objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

• *Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej*

Wszystkie szkoły na terenie województwa łódzkiego są podłączone do wodociągów (**1** posiada własne ujęcie wody), żadna nie posiada ustępów zewnętrznych, **30%** nie jest podłączonych do kanalizacji centralnej (posiada własny zbiornik).

Podczas bieżącego nadzoru pracownicy PIS woj. łódzkiego szczególną uwagę zwracali na zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej. Od kilku lat zauważalna jest zdecydowana poprawa wyposażenia szkolnych pomieszczeń sanitarnych w środki do utrzymania higieny osobistej. Większość szkół zapewnia dostęp do ciepłej bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarnohigienicznym. W 2019 r. niespełnienie tego wymogu stwierdzono w **7** szkołach, w których wydano zalecenia i decyzje administracyjne, które w większości zostały wykonane.

Zauważalna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń sanitarnych, dzięki realizacji decyzji oraz prowadzonym pracom remontowym, które w 2019r. były prowadzone w: SP nr 1 w Rawie Mazowieckiej, SP w Niechcicach (pow. piotrkowski), SP w Grabowie (pow. kutnowski), SP w Dobroniu (pow. piotrkowski), ZSO nr 8 w Łodzi.

Natryskownie w blokach sportowych posiadało **50%** szkół, jednakże bardzo rzadko są one wykorzystywane przez uczniów – w zaledwie **6%** szkół posiadających natryskownie użytkowane są zawsze po zajęciach w-f, a w **32%** sporadycznie. Z wyjaśnień dyrektorów wynika, że jest to w dużym stopniu spowodowane małą ilością czasu podczas przerw międzylekcyjnych.

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Baza sportowa w szkołach do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, w dalszym ciągu jest niewystarczająca – sal gimnastycznych nie posiada ok. **33%**, brak jakiejkolwiek sali zajęć ruchowych odnotowano w **109** szkołach, a boiska nie posiada **245** szkół. W szkołach z niedostateczną infrastrukturą sportową uczniowie ćwiczą na korytarzach lub zajęcia prowadzone są w salach innych szkół, w okresie wiosenno-letnim - na świeżym powietrzu. Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z basenu, stadionu miejskiego lub gminnego i hal sportowych.

Sytuacja w tym zakresie ulega z roku na rok poprawie - w 2019 r. oddano do użytku nowe bloki sportowe, m.in. w: SP w Kraszewicach (pow. bełchatowski), SP nr 1 w Strykowie, SP w Nowem (pow. łowicki), Akademickim LO w Kutnie, a także nowoczesne boiska, m.in. przy: SP nr 1 w Łęczycy, Zespole S-P Nr 3 w Tomaszowie Mazowieckim, SP w Chociszewie (pow. zgierski), SP w Nowem (pow. kutnowski), ZSSpec w Zduńskiej Woli oraz **3** szkołach w pow. piotrkowskim.

Stan sanitarn-techniczny bloków wychowania fizycznego (sale gimnastyczne, natryskownie i przebieralnie) w dalszym ciągu budził wiele zastrzeżeń – wydano **23** nowe decyzje, w związku ze złym stanem sanitarno-higienicznym i technicznym ścian, sufitów (brudne, ze śladami po zaciekach, ubytkami farby i tynku) oraz podłóg (parkiety ze zdartym lakierem, nie dające się utrzymać w czystości ze szczelinami, miejscami ruchome), dodatkowo w **7** placówkach z uwagi na powyższe nieprawidłowości trwają od wielu lat postępowania administracyjne i egzekucyjne. Jednakże sytuacja w tym zakresie ulega sukcesywnej poprawie - wyremontowano bloki sportowe np. w: SP nr 8 i SP nr 12 w Piotrkowie Trybunalskim, SP nr 41; Z S-P nr 1 w Łodzi XLVII LO w Łodzi oraz boiska np. przy: pięciu szkołach w pow. piotrkowskim i czterech w pow. tomaszowskim (dzięki funduszom z programu Sportowa Polska).

- **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM oceniali zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania - sprawdzano dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dzieci – nieprawidłowo zestawione i dostosowane stanowiska stwierdzono w **1%** skontrolowanych oddziałów.

Dokonywano również oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych w zakresie równomiernego ich rozłożenia na przestrzeni tygodnia oraz rozpoczynania zajęć o stałej porze - w **2%** skontrolowanych oddziałów stwierdzono nieprawidłowości, które głównie dotyczyły przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad **1** godzinę.

Podczas bieżącego nadzoru sprawdzano także zapewnienie warunków do pozostawiania w placówce podręczników i przyborów szkolnych – prawie wszystkie szkoły (**98%**) stwarzały taką możliwość.

Zwracano również uwagę na odpowiednią temperaturę pomieszczeń, właściwą wentylację, oświetlenie, możliwość ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem oraz wietrzenie pomieszczeń.

- **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

W 2019 r. substancje chemiczne i ich mieszaniny posiadało **32%** skontrolowanych szkół (w 2018 r. – w **26%**) – liczba szkół podstawowych, w których są one stosowane wzrosła o **63**, co wynika ze zmiany struktury szkół na 8-klasowe.

W trakcie kontroli zwracano szczególną uwagę na odpowiednie przechowywanie i oznakowanie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych oraz posiadanie aktualnego ich spisu. Uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk w/w substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

Przeterminowane preparaty w miarę możliwości finansowych przekazywane są do utylizacji.

WARSZTATY SZKOLNE I CENTRA SZKOLENIA ZAWODOWEGO

Na terenie woj. łódzkiego w 2019 r. nadzorowano **17** placówek kształcenia ustawicznego, tj.: warsztaty i centra szkolenia zawodowego, funkcjonujące samodzielnie, a także **32** warsztaty szkolne, wchodzące w skład zespołów szkół ponadgimnazjalnych.

Stan sanitarno-techniczny większości z nich nie budził większych zastrzeżeń, za wyjątkiem kilku, np.: Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łodzi, ZS Samochodowych w Łodzi - które objęte są postępowaniami egzekucyjnymi. Znaczną poprawę warunków natomiast uzyskano w CKP w Łęczycy, dzięki przeprowadzeniu termomodernizacji budynków oraz w ZS CKZiU w Rawie Mazowieckiej i w ZS nr 2 w Wieluniu, w których wykonano generalne remonty i modernizacje pomieszczeń warsztatowych.

PLACÓWKI Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

Na terenie woj. łódzkiego w 2019 r. funkcjonowało **138** placówek z pobytem całodobowym, do których zalicza się:

- **placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze,**
- **domy studenckie,**
- **bursy i internaty,**
- **młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,**
- **specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.**

W 2019 r. funkcjonowało **45** placówek **opiekuńczo-wychowawczych**. Znajdowały się one w dobrym stanie sanitarno-technicznym. W DD dla Małych Dzieci przeprowadzono termomodernizację budynku, większe prace remontowe prowadzono również w DD nr 5 i DD nr 6 w Łodzi, POW „Tęcza” w Kutnie. W 2019 r. zlikwidowano POW w Rafałowie (pow. sieradzki), natomiast powstała POW „Pałacyk” w Mroczkowie Gościnnym (pow. opoczyński).

Bursy i internaty wchodzą w skład zespołów szkół i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, a także funkcjonują samodzielnie. Placówki tego typu nadal wymagają przeprowadzenia prac remontowych oraz doposażenia w nowe meble, a ich stan sanitarno-techniczny był zazwyczaj dostateczny. W związku ze złym stanem sanitarno-technicznym, internatu ZPS w Rawie Mazowieckiej prowadzone jest postępowanie administracyjne. Natomiast poprawę uzyskano, dzięki wykonaniu generalnego remontu w internacie Państwowej Szkoły Muzycznej w Kutnie, a także w internatach ZSCKU w Czarnocinie i ZS RCKZiU w Wojsławicach, ZSRCKZiU w Rawie Mazowieckiej, w których wyremontowano kilka pokoi mieszkalnych. Z uwagi na małe zapotrzebowanie oraz sytuację finansową Powiat Łęczycki z dniem 1 września 2019r. zawiesił działalność internatu ZSR w Piątku.

Stan sanitarno-techniczny **domów studenckich** nie budził zastrzeżeń. Przeprowadzono prace remontowe w Domu Studenta Uniwersytetu J. Kochanowskiego w Kielcach – filia w Piotrkowie Trybunalskim

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Stan sanitarno-techniczny w większości placówek był prawidłowy. Większe prace remontowe prowadzono w SOSW w Gromadnicach (pow. wieluński), które zostało podłączone do kanalizacji gminnej, SOSW w Radomsku i SOSW nr 1 w Kutnie, w którym oddano do użytku kompleks rekreacyjno-sportowy.

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny **Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii** był zadowalający. Jednakże z uwagi na ciągle dewastacje sprzętu, wyposażenia i niszczenie pomieszczeń przez wychowanków, konieczne jest częste ich odnawianie.

Poprawę warunków uzyskano w MOS w Kiernozi, które funkcjonuje w nowo-oddanym budynku oraz w MOS nr 4 w Łodzi – odświeżono ściany i sufity w pokojach mieszkalnych i MOS „Domostwo” w Żychlinie – wykonano remont sieci wodno-kanalizacyjnej.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

Na koniec 2019 r. pod nadzorem znajdowało się **110** placówek tego typu. W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne. W 2019 r. kilka placówek zawiesiło działalność, np. świetlice środowiskowe w: Krośniewicach (pow. kutnowski), w Szadku (pow. zduńskowolski), w Piotrkowie Trybunalskim. Powstała natomiast specjalistyczna - Terapeutyczna Świetlica Środowiskowa „Sensorek” w Kutnie, prowadząca zajęcia terapeutyczne indywidualne i grupowe dla dzieci z autyzmem i innymi zaburzeniami.

Stan sanitarno-techniczny generalnie nie budził zastrzeżeń.

PLACÓWKI WYCHOWANIA POZASZKOLNEGO

W 2019 r. pod nadzorem znajdowało się **68** placówek, w większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, pozaszkolne placówki specjalistyczne i inne.

Placówki cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, które biorą udział w zajęciach artystycznych, rekreacyjno-sportowych, a także w działalności kulturalnej i imprezach okolicznościowych. Placówki tego typu znajdowały się w bardzo dobrym stanie sanitarno-technicznym.

PLACÓWKI WYPOCZYNKU LETNIEGO I ZIMOWEGO

Wypoczynek letni i zimowy zorganizowano prawidłowo, placówki zapewniły właściwe warunki sanitarno-higieniczne uczestnikom wypoczynku.

W 2019 roku na terenie woj. łódzkiego skontrolowano **534** turnusy wypoczynku (**379** letnich, **155** zimowych), w których łącznie wypoczywało ok. **47** tys. dzieci i młodzieży.

Wypoczynek organizowano przeważnie (**64%**) w miejscu zamieszkania w formie półkolonii w świetlicach szkolnych i środowiskowych, domach kultury, salach sportowych itp., będących pod stałym bieżącym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci, m.in.: kolonii, obozów: pod namiotami, sportowych, artystycznych i innego typu. Ich stan sanitarny za wyjątkiem pojedynczych przypadków, w których w następstwie zaleceń Państwowej Inspekcji Sanitarnej natychmiast podjęto działania naprawcze.

PODSUMOWANIE

W placówkach oświatowo-wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno - higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe są one wciąż niedostateczne, w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (głównie łódzkich) znajduje się nadal w złym stanie sanitarno-technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre - w większości sanitariatów jest stały dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy **1** umywalce o raz środków do utrzymania higieny osobistej, a w przypadkach ich nie zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć w-f, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Problem obserwowanym od kilku lat jest wzrost przypadków występowania u dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli woj. łódzkiego wszawicy. Pracownicy podczas przeprowadzanych kontroli, a także w przypadkach otrzymywanych zgłoszeń o występowaniu tego problemu, przekazują do placówek informacje na temat zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży.

Przygotował:

Marcin Głuszczyk

Kierownik Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. Profilaktyka palenia tytoniu

A. Program edukacji przedszkolnej „Czyste powietrze wokół nas”.

W roku szkolnym 2018/2019 w województwie łódzkim odbyła się XI edycja Programu. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **15 145** dzieci oraz **8 267** rodziców i opiekunów dzieci z **442** przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych.

B. W roku szkolnym 2018/2019 zrealizowana została III edycja programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”.

Program adresowany jest do uczniów IV klas szkoły podstawowej. W zakończonej w bieżącym roku edycji uczestniczyło **6 853** uczniów z **271** szkół oraz **5 946** rodziców i opiekunów.

C. Z inicjatywy Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi od 2008 roku w szkołach podstawowych województwa łódzkiego realizowany jest Wojewódzki Program Edukacyjny Profilaktyki Gruźlicy „Zadbaj o swoje płuca”.

W roku szkolnym 2018/2019 w programie uczestniczyło **2 711** uczniów oraz **162** rodziców i opiekunów z osiemnastu szkół podstawowych w powiecie kutnowskim i sieradzkim.

D. Światowy Dzień bez Tytoniu obchodzony 31 maja adresowany jest do populacji dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W 2019 r. pracownicy Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa łódzkiego promowali zdrowy styl życia wolny od tytoniu poprzez: spotkania edukacyjne, imprezy profilaktyczne, konkursy dla dzieci i młodzieży, happeningi i przemarsze uliczne, punkty profilaktyczno-edukacyjne oraz za pośrednictwem lokalnych mediów i poprzez informacje zamieszczane w Internecie. Odbiorcami działań było ponad **4000** osób: dzieci przedszkolne, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadpodstawowych oraz ich rodzice/opiekunowie, wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych, pacjenci i personel placówek opieki zdrowotnej, studenci i wykładowcy, pracownicy przedsiębiorstw, handlowcy i klienci targowisk miejskich, uczestnicy lokalnych imprez masowych oraz interesanci Inspekcji Sanitarnej.

E. Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony w trzeci czwartek listopada adresowany jest do ogółu społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem osób palących. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej zorganizowali **11** punktów informacyjno-edukacyjnych, w których można było zmierzyć poziom tlenu węgla w wydychanym powietrzu u osób palących, **3** konkursy dla dzieci i młodzieży oraz **20** spotkań edukacyjnych. Odbiorcami tych działań byli m.in.: pacjenci i personel medyczny placówek opieki zdrowotnej, dzieci przedszkolne, uczniowie oraz ich rodzice i opiekunowie, nauczyciele i pedagodzy szkolni, studenci i wykładowcy uczelni wyższych, interesanci i pracownicy Urzędów Miast, Narodowego Funduszu Zdrowia, jednostek Inspekcji Sanitarnej oraz seniorzy. Tematyka działań skupiała się nie tylko na szkodliwych następstwach sięgania po tradycyjne wyroby tytoniowe i narażenia na bierne wdychanie dymu tytoniowego, ale również na szkodliwym oddziaływaniu na zdrowie e-papierosów i zagrożeniach związanych z tzw. wapowaniem. Odbiorcami działań było **2670** osób.

2. Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia.

A. Ogólnopolski Program „Trzymaj Formę”

Począwszy od roku 2006 Państwowa Inspekcja Sanitarna realizuje Program „Trzymaj Formę” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz szkół gimnazjalnych. Partnerami Programu są: Główny Inspektorat Sanitarny oraz Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności” w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj Formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety. W roku szkolnym 2018/2019 zrealizowana została w województwie łódzkim XIII edycja programu, w której uczestniczyło łącznie **30 037** uczniów z **373** szkół podstawowych i gimnazjów, oraz **15 681** rodziców i opiekunów.

- B. Zasady zdrowego odżywiania i rola aktywności fizycznej w 2019 roku były tematem przewodnim **30** spotkań edukacyjnych dla **1489** odbiorców. Uczestnikami wykładów i prelekcji zrealizowanych przez pracowników Inspekcji Sanitarnej były dzieci przedszkolne i uczniowie szkół podstawowych oraz ich rodzice i opiekunowie, a także pedagodzy i nauczyciele oraz seniorzy.
- C. Spotkania edukacyjne dla beneficjentów realizowanego przez PCK Programu Operacyjnego Pomocy Żywnościowej. W dwóch wykładach poświęconych prawidłowemu odżywianiu, przeciwdziałaniu marnowaniu żywności oraz ekonomicznemu prowadzeniu gospodarstwa domowego uczestniczyło **48** podopiecznych PCK.
- D. PCK Oddział Terenowy w Radomsku wraz z Powiatową Stacją Sanitarно-Epidemiologiczną w Radomsku i Miejskim Domem Kultury zorganizowali Radomszczański Festiwal Piosenki o Zdrowiu. W konkursie dzieci ze szkół podstawowych prezentowały utwory o tematyce zdrowego stylu życia, prawidłowego odżywiania i higieny osobistej. Konkurs podzielono na trzy kategorie wiekowe: **13** uczestników wystąpiło w kategorii klas 0-III, **7** uczestników w kategorii klas IV-VI, oraz **5** uczestników w kategorii klas VII-VIII. Oprócz solistów były także duety i zespoły wokalne. W wydarzeniu uczestniczyli uczniowie szkół podstawowych z terenu powiatu oraz ich opiekunowie i grono pedagogiczne; łącznie **90** osób.

3. Profilaktyka HIV/AIDS.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS realizuje w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2017-2021.

- A. Europejski Tydzień Testowania w kierunku HIV 22 – 29 listopada 2019 r. oraz działania edukacyjno-informacyjne w ramach obchodów Światowego Dnia AIDS. Działania edukacyjne miały na celu zwiększenie świadomości, że problem HIV może dotyczyć każdego, niezależnie od płci, wieku, orientacji, czy stylu życia. Ważnym celem było również upowszechnienie wiedzy na temat HIV/AIDS i innych chorób przenoszonych drogą płciową oraz promowanie wykonywania testów w kierunku HIV wśród ogółu społeczeństwa i wśród kobiet ciężarnych (**2** spotkania dla **39** kobiet). Na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej ukazało się **56** informacji.
- B. VI edycja Wojewódzkiej Olimpiady Wiedzy o HIV i AIDS, adresowana do uczniów szkół ponadpodstawowych województwa łódzkiego. Olimpiada przebiegała w dwóch etapach: powiatowym i wojewódzkim. W Olimpiadzie udział wzięło **276** uczniów i **22** opiekunów (łącznie **298** uczestników). **50** zespołów z najlepszymi wynikami przeszło do finału wojewódzkiego, który odbył się 29 listopada w Centrum Nauki i Techniki EC1 w Łodzi.
- C. Lokalny Program Edukacyjny w Piotrkowie Trybunalskim „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS”, który adresowany jest do młodzieży z VIII klas szkół podstawowych. W roku szkolnym 2018/2019 w Programie wzięło udział **1832** uczniów z **28** szkół z terenu powiatu piotrkowskiego.
- D. XV edycja Lokalnej Kampanii Profilaktycznej w Zduńskiej Woli „Porozmawiajmy o HIV/AIDS”, w ramach której przeprowadzono warsztaty edukacyjne dla **547** uczniów I klas **7** szkół ponadpodstawowych z terenu powiatu zduńskowolskiego.
- E. Pracownicy Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego organizowali spotkania edukacyjne (**817** uczestników), konkursy na różne formy artystyczne i konkursy wiedzy (**492** odbiorców), punkty informacyjno-edukacyjne (**522** odbiorców), obchody Światowego Dnia AIDS (**674** uczestników) oraz prowadzili dystrybucję materiałów informacyjno-edukacyjnych. Łącznie bezpośrednimi odbiorcami działań w województwie było **5221** osób.

4. Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych.

- A. W roku szkolnym 2018/2019 kontynuowany była Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”, która adresowana jest do uczniów szkół podstawowych naszego województwa oraz ich rodziców i opiekunów. W tegorocznej edycji programu brało udział **291** szkół. Programem objętych zostało łącznie **21 077** uczniów VII i VIII klas szkół podstawowych oraz III klas gimnazjalnych. Ponadto w kampanii wzięło udział **10 626** rodziców i opiekunów uczniów.

- B. W roku szkolnym 2018/2019 zrealizowana została VI edycja programu „ARS, czyli jak dbać o miłość?”, którego głównym celem jest przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. Program adresowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych. W VI edycji uczestniczyło **4 738** uczniów oraz **900** rodziców i opiekunów ze **106** szkół województwa łódzkiego.
- C. W 2019 roku pracownicy pionu oświaty zdrowotnej zrealizowali szereg działań z zakresu profilaktyki używania substancji psychoaktywnych: alkoholu, narkotyków oraz środków zastępczych. Młodzież szkolna, z placówek opiekuńczych i opiekuńczo-wychowawczych oraz korzystająca ze zorganizowanych form wypoczynku i oferty domów kultury (łącznie **5163** odbiorców) miała okazję uczestniczyć w **99** spotkaniach edukacyjnych, prelekcjach, debatach i projekcjach filmów. Dla **412** uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych zorganizowano **7** warsztatów profilaktycznych. W zajęciach streetworkingu w formie gier i zabaw w parkach i na skwerach uczestniczyło **100** młodych osób. Odbyły się **3** konkursy plastyczne i konkurs na spot, których adresatami byli uczniowie szkół podstawowych. Podczas festynów i imprez plenerowych, w obiektach sportowo-rekreacyjnych, domach kultury, placówkach edukacyjnych, bursach szkolnych, placówkach opieki zdrowotnej, Powiatowych Stacjach Sanitarno-Epidemiologicznych i zakładach pracy zorganizowanych zostało **29** stoisk profilaktyczno-edukacyjnych, których odbiorcami było **3230** młodzieży i osób dorosłych. Zorganizowane zostało również szkolenie dla **20** pedagogów szkolnych.

5. Światowy Dzień Zdrowia WHO

- A. W 2019 roku Światowy Dzień Zdrowia obchodzony był pod hasłem „Zdrowie dla wszystkich”, ze szczególnym uwzględnieniem roli systemu podstawowej opieki zdrowotnej – POZ. Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną na terenie naszego województwa skierowane były do społeczności lokalnej: podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych, pacjentów i personelu medycznego placówek opieki zdrowotnej, interesantów Inspekcji Sanitarnej a także dzieci i młodzieży szkolnej.
- B. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi w ramach obchodów Światowego Dnia Zdrowia zorganizowała spotkanie edukacyjne „Porozmawiajmy o zdrowiu” dla uczniów klasy III jednej z łódzkich szkół podstawowych. Pracownicy Oddziału Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia przeprowadzili warsztaty z zakresu zdrowego stylu życia, natomiast pracownicy Oddziału Laboratoryjnego Mikrobiologii i Parazytologii oraz Krajowej Kontroli Substancji Szkodliwych w Wyrobach Tytoniowych poprowadzili zajęcia praktyczne, w czasie których uczestnicy dowiedzieli się jakie drobnoustroje mogą zagrażać człowiekowi oraz jakie szkodliwe substancje wchodzi w skład papierosów.
- C. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łasku dla uczniów klasy „0” zorganizowała wycieczkę do Ośrodka Zdrowia w celu przybliżenia dzieciom procedur rejestracji pacjentów i omówienia dostępu do podstawowych świadczeń medycznych.
- D. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Opocznie zorganizowała dla dzieci przedszkolnych akcję czytania wierszyków o zdrowiu pod hasłem „Dzień zdrowia mamy – o zdrowiu czytamy”. Natomiast PSSE w Wieruszowie dla dzieci przedszkolnych i uczniów szkół podstawowych zorganizowała Powiatowy Festiwal Piosenki o Zdrowiu. Ponadto na terenie województwa łódzkiego Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne zorganizowały **16** spotkań edukacyjnych, **3** punkty informacyjno-edukacyjne oraz **1** konkurs. Łącznie działaniami objęto ponad **1300** odbiorców.

6. Promocja szczepień ochronnych

- A. W 2019 roku jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej z terenu naszego województwa uczestniczyły w realizacji kampanii informacyjnej „Oszczędź dziecku ospy” przygotowanej przez Polskie Towarzystwo Higieniczne. Kampania miała na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat zagrożenia chorobą i sposobów ochrony przed ospą. W ramach działań do **217** żłobków i klubów dziecięcych zostały przekazane ulotki i plakaty zachęcające rodziców do szczepienia dzieci przeciwko ospie wietrznej.

- B. W 2019 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna i dziesięć Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych prezentowały wystawę edukacyjną „200 lat szczepień ochronnych”, która eksponowana była w urzędach miast, starostwach powiatowych, bibliotekach, placówkach kultury, placówkach edukacyjnych, placówkach opieki zdrowotnej, obiektach sportowych i w siedzibach Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
- C. W ramach Europejskiego Tygodnia Szczepień Ochronnych” przygotowane zostały pakiety edukacyjno – promocyjne dla kobiet ciężarnych – 35 pacjentek Oddziału Ginekologiczno-Położniczego Szpitala im. dr. Rydygiera w Łodzi. Przyszłym mamom przekazano list intencyjny Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego promujący i zachęcający do wykonywania szczepień ochronnych, które są jedyną skuteczną ochroną przed chorobami zakaźnymi; materiały edukacyjne oraz gadżety.

7. Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby

W roku szkolnym 2018/2019 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została pierwsza edycja programu edukacyjnego „Podstępne WZW”, w którym uczestniczyły 24 szkoły ponadpodstawowe. Działania programu skupiały się na edukacji z zakresu profilaktyki zakażeń wirusem typu B i C. Łącznie w programie wzięło udział 2 333 uczniów i 294 rodziców oraz 45 innych osób, takich jak: kadra pedagogiczna i pielęgniarki szkolne.

8. Profilaktyka chorób nowotworowych

8.1 Profilaktyka czerniaka skóry

- A. W roku szkolnym 2018/2019 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została pierwsza edycja programu edukacyjnego „Znamie! Znam je?”, w którym uczestniczyło 31 szkół ponadpodstawowych. Łącznie w programie wzięło udział 3476 uczniów i 833 rodziców oraz 332 inne osoby, takie jak: kadra pedagogiczna i pielęgniarki szkolne.
- B. W okresie od maja do czerwca Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Pabianicach zorganizował akcję profilaktyczną dotyczącą chorób skóry i wstępnej diagnostyki czerniaka ph. „Poznaj swoje znamie”. W ramach akcji odbyły się cztery spotkania z lekarzami specjalistami, które były ukierunkowane na ocenę dermatoskopową zmian skórnych oraz informacje co do dalszego postępowania. W badaniach wzięło udział 74 mieszkańców powiatu pabianickiego. Wśród zbadanych 11 osób skierowano na dalsze badania z rozszerzoną diagnostyką.

8.2 Profilaktyka raka piersi

- A. Program profilaktyki raka piersi „Pomóżmy sobie od dziś” realizowany na terenie powiatu łaskiego przez PSSE w Łasku. Program kierowany jest do szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W 2019 r. był realizowany w 7 placówkach, a w działaniach edukacyjnych w formie warsztatów uczestniczyło 341 uczniów. Na zajęciach realizowanych w ramach programu omawiane były przyczyny, objawy oraz leczenie raka piersi. Prowadzone były również instruktaże samobadania piersi z wykorzystaniem fantomu piersi z wbudowanymi guzkami.
- B. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Radomsku we współpracy ze Stowarzyszeniem Radomszczański Klub Amazonek wdrożyła i zrealizowała w roku szkolnym 2018/2019 lokalny program profilaktyki raka piersi pt. „Dbam o siebie - badam się”. Główne cele programu to: przekazanie najważniejszych informacji o raku piersi i czynnikach ryzyka zachorowania (takimi jak styl życia, czy wpływ palenia tytoniu na zdrowie), zapoznanie uczennic z techniką samobadania piersi oraz wzmocnienie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie. Odbiorcami programu było 235 uczniów oraz grono pedagogiczne 3 radomszczańskich szkół ponadpodstawowych.
- C. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skierniewicach zorganizowała wspólnie z Wojewódzkim Szpitalem Zespolonym w Skierniewicach oraz ze Stowarzyszeniem „Amazonki” akcję profilaktyki raka piersi ph. „Jak dbam tak mam”. W ramach wydarzenia odbył się marsz ulicami miasta oraz zorganizowano punkt informacyjno – edukacyjny na Rynku w Skierniewicach.

9. Profilaktyka narażenia na promieniowanie UV

Jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa łódzkiego w 2019 r. uczestniczyły w realizacji ogólnopolskiej kampanii edukacyjno-informacyjnej „Jasne jak słońce”. Ideą działań realizowanych przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny oraz Ministerstwo Zdrowia, było edukowanie o skutkach nadmiernego narażenia na promieniowanie UV i negatywnych aspektach korzystania z solariów, a także jak bezpiecznie korzystać z promieniowania słonecznego. W ramach tych działań w naszym województwie zostały przekazane plakaty do: **817** przedszkoli, **916** szkół podstawowych i gimnazjów oraz **228** szkół ponadpodstawowych.

10. Bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji

- A. W okresie ferii zimowych w 2019 roku pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych zorganizowali **30** spotkań edukacyjnych, quizów i projekcji filmów dla **721** uczniów z naszego regionu, poświęconych tematyce higieny i profilaktyce chorób oraz bezpiecznym zachowaniom podczas wypoczynku w okresie zimowym. Ponadto przekazano materiały edukacyjno-profilaktyczne do **42** placówek organizujących wypoczynek zimowy dla dzieci i młodzieży.
- B. W okresie wakacji organizowano **84** spotkania edukacyjne dla **1445** dzieci i młodzieży przebywających na koloniach i obozach oraz korzystających z innych zorganizowanych form wypoczynku letniego, takich jak półkolonie, zajęcia sportowe oraz zajęcia kulturalne. Omawiana była różnorodna i adekwatna do wieku odbiorców oraz indywidualnych potrzeb tematyka: higiena i profilaktyka chorób, bezpieczeństwo podczas upałów, nad wodą, w lesie oraz podczas burzy, prawidłowe odżywianie i aktywność fizyczna, profilaktyka używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w tym również nowych narkotyków. Przekazano do **90** placówek organizujących wypoczynek materiały edukacyjne.

11. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W działaniach z zakresu prawidłowego i racjonalnego stosowania antybiotyków pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej przekazali materiały edukacyjne do **179** placówek opieki zdrowotnej, placówek oświatowych, zakładów pracy i wśród interesantów Inspekcji Sanitarnej. Idea Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach promowana była również w mediach lokalnych i społecznościowych. Informacje dotyczące racjonalnego stosowania antybiotyków zostały zamieszczone także na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej oraz przekazane do lokalnych serwisów internetowych.

12. Profilaktyka próchnicy

- A. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim we współpracy z Urzędem Miasta w Piotrkowie Trybunalskim realizują Lokalny Program Profilaktyki Próchnicy Zębów u Dzieci Przedszkolnych, którego celem jest kształtowanie nawyków higieny jamy ustnej u dzieci. Drugą edycję programu w roku szkolnym 2018/2019 r. realizowało **9** placówek przedszkolnych z terenu miasta. Działaniami objętych zostało **239** dzieci czteroletnich oraz ich rodzice i opiekunowie.
- B. W 2019 roku Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Łasku przeprowadziła **9** zajęć edukacyjnych dla dzieci przedszkolnych z zakresu profilaktyki próchnicy, instruktażu prawidłowego szczotkowania zębów z wykorzystaniem atrapy szczęki oraz prawidłowego odżywiania. Łącznie w spotkaniach uczestniczyło **420** przedszkolaków.

13. Zapobieganie wszawicy

Pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych z naszego województwa w 2019 roku przekazali materiały z zakresu profilaktyki wszawicy do **287** żłobków i przedszkoli. Były one również zamieszczane na stronach internetowych stacji oraz w mediach społecznościowych. Ponadto przeprowadzono spotkania edukacyjne dla **635** rodziców.

14. Profilaktyka grypy

W 2019 roku pracownicy Inspekcji Sanitarnej przekazali materiały informacyjno-edukacyjne z zakresu profilaktyki grypy do **95** placówek opieki zdrowotnej, aptek i placówek oświatowych, jak również były dostępne dla interesantów stacji sanitarno-epidemiologicznych oraz zamieszczone na stronach internetowych i w mediach społecznościowych.

15. Inne działania

- A. W 2019 r. w ramach Mixera Regionalnego promującego nasze województwo, Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne w Brzezinach, Kutnie, Łęczycy, Opocznie i Rawie Mazowieckiej oraz Wojewódzka Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Łodzi utworzyły punkt informacyjno – konsultacyjny w Rawie Mazowieckiej. Dla gości imprezy przygotowano wystawę grzybów i porady dla grzybiarzy, konsultacje specjalisty ds. uzależnień, konkurs z nagrodami, porady dietetyka oraz analizę składu ciała i pomiary BMI pod hasłem „Trzymaj Formę!”. Punkt odwiedziło tego dnia około **200** osób.
- B. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Brzezinach zorganizowała IV Konferencję Profilaktyczną pt „Zdrowie publiczne, a zagrożenia XXI wieku”, na której poruszane były aktualne tematy związane ze zdrowiem społeczeństwa; szczepienia ochronne, smog, e-papierosy i nowe narkotyki. Uczestnikami konferencji byli nauczyciele, dyrektorzy szkół, pielęgniarki, władze lokalne, organizacje pozarządowe, pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych z terenu województwa łódzkiego oraz inne osoby zainteresowane tematyką konferencji. Łącznie w wydarzeniu uczestniczyło **80** osób.
- C. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Opocznie we współpracy z Miejskim Domem Kultury w Opocznie zorganizowała konkurs plastyczny ph. „Medycyna w trosce o nasze zdrowie”. Celem Konkursu było m.in. przedstawienie ważnej roli systemu opieki zdrowotnej w ochronie, umacnianiu i przywracaniu zdrowia oraz promowanie zachowań prozdrowotnych. W konkursie wzięło udział **190** uczestników z **25** szkół i placówek oświatowo-wychowawczych z terenu powiatu opoczyńskiego.
- D. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Opocznie zorganizowała szkolenie dla **36** właścicieli i pracowników gabinetów kosmetycznych, salonów fryzjerskich i tatuażu dotyczące zasad bezpiecznej pracy przy naruszeniu ciągłości tkanek, zasad postępowania z zanieczyszczonymi narzędziami, zasad sterylizacji oraz dezynfekcji.
- E. Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna w Tomaszowie Mazowieckim zorganizowała w galerii handlowej „Dni zdrowia”. Mieszkańcy Tomaszowa i okolic mogli skorzystać z darmowych porad i badań m.in. oznaczania poziomu cukru we krwi, pomiaru ciśnienia tętniczego, analizy składu ciała oraz porad dietetycznych, porad położnej rodzinnej, certyfikowanego doradcy laktacyjnego, instruktora ze szkoły rodzenia, badania słuchu, badania wzroku, mobilnego punktu oddawania krwi, dermatokonsultacji kosmetycznych. W ramach „Dni zdrowia” przygotowano liczne atrakcje dla dzieci i młodzieży. Pracownicy pionu promocji zdrowia wykonywali badania poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu u osób palących oraz prowadzili poradnictwo w zakresie profilaktyki chorób zakaźnych. Osoby chętne mogły skorzystać z alko- i narkogogli – urządzeń symulujących działanie substancji psychoaktywnych na zmysły człowieka. Z badań, symulacji i poradnictwa skorzystało około **80** osób.
- F. Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa łódzkiego włączały się w ubiegłym roku w szereg lokalnych wydarzeń i imprez masowych m.in. Turniej Kół Gospodyń Wiejskich (PSSE w Tomaszowie Mazowieckim), Senioralia (PSSE w Łodzi), Majówka Zdrowia i Hubertus (PSSE w Łęczycy), Powiatowy Dzień Zdrowia i Urody (PSSE w Poddębicach).

Przygotowała:

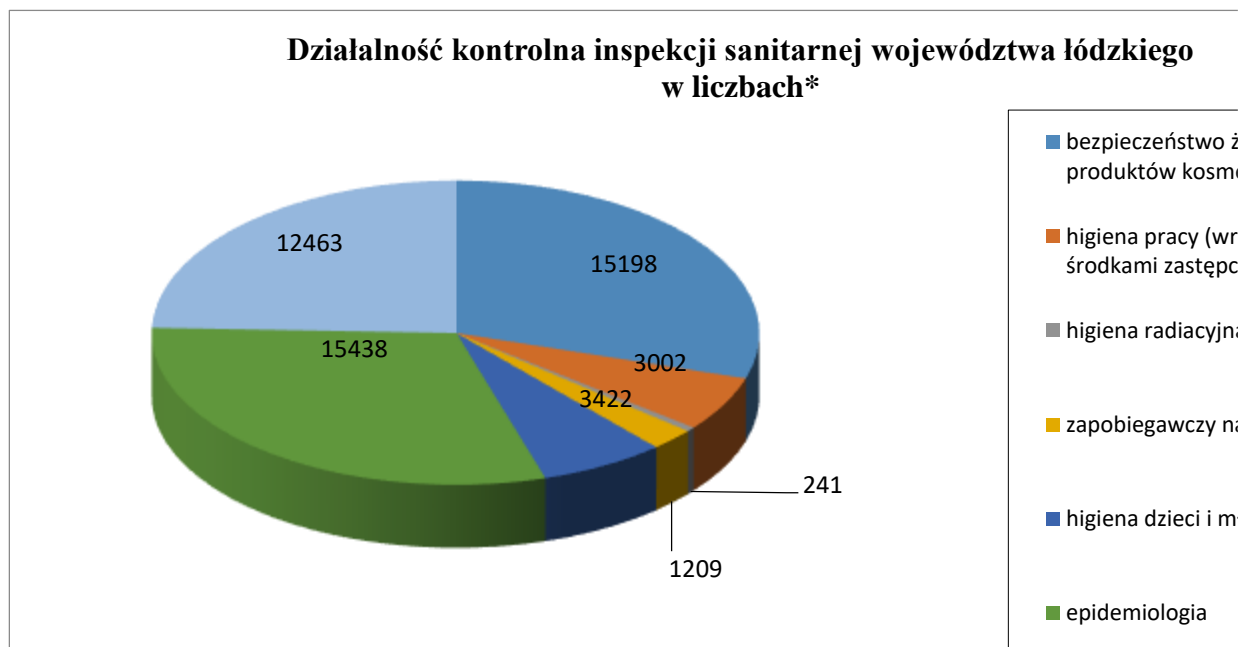
Małgorzata Nowakowska-Drózdź

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej WSSE

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2019

W 2019 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **51752** kontrole sanitarne i wizytacje, w tym poszczególne komórki organizacyjne przeprowadziły:

* wykres nie uwzględnia liczby wizytacji wykonanych w ramach Oświaty Zdrowotnej i Komunikacji Społecznej

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego przeprowadzili **779** wizytacji w placówkach realizujących programy prozdrowotne.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **6479** decyzji administracyjnych (**PPIS -5994, PWIS – 485**) oraz **4402** decyzje płatnicze (**PPIS – 4303, PWIS – 99**).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Ukarano mandatami **879** - osób na kwotę **220850 zł**. Nałożono **118** kar pieniężnych na kwotę **689570 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **422** tytuły wykonawcze celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	178	0	64	0	139	383	2
2.	bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów kosmetycznych	4092	5	2067	9	160	9	785
3.	higiena komunalna	1067	29	376	36	390	0	87
4.	higiena pracy	432	7	312	6	50	1	3
5.	higiena dzieci i młodzieży	107	32	121	47	75	5	2
6.	ochrona radiacyjna	0	237	0	1	0	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	20	175	1359	0	91	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	98	0	4	0	21	24	0
OGÓŁEM:		6479		4402		926	422	879

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	3
W zakresie Epidemiologii	6
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2019	6
Ocena wykonania szczepień obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2019	8
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2019	9
W zakresie Higieny Komunalnej	12
Stan sanitarny województwa w 2019 roku wraz z oceną obszarów w zakresie higieny komunalnej, w których mogą wystąpić zagrożenia dla zdrowia ludzi	12
Intensyfikacja działań skutkujących poprawą stanu sanitarnego woj. łódzkiego w 2019 roku	14
Zagadnienia wymagające intensyfikacji działań w 2020 roku	14
W zakresie Higieny Pracy i Środków Zastępczych	16
Wnioski	17
Nadzór nad środkami zastępczymi	18
Wnioski	19
W zakresie Bezpieczeństwa Żywności, Żywienia i Produktów Kosmetycznych	20
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	20
Zakłady produkcji żywności	20
Obiekty obrotu żywnością	22
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	23
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	24
Nadzór nad suplementami diety	25
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	26
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	29
Obiekty produkcji i konfekcjonowania produktów kosmetycznych	29
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych	30
Wnioski	30
W zakresie Higieny Radiacyjnej	31
Nadzór bieżący	31
Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa	32
Zdarzenia radiacyjne o zasięgu wojewódzkim	32
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	33
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	35
Żłobki i kluby dziecięce	35
Przedszkola	35
Szkoły	36
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	38
Placówki z pobytem całodobowym	38

Placówki wsparcia dziennego	39
Placówki wychowania pozaszkolnego	39
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	39
Podsumowanie	39
W zakresie Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej	40
Profilaktyka palenia tytoniu	40
Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	40
Profilaktyka HIV/AIDS	41
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych	41
Światowy Dzień Zdrowia WHO	42
Promocja szczepień ochronnych	42
Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby	43
Profilaktyka chorób nowotworowych	43
Profilaktyka narażenia na promieniowanie UV	44
Bezpieczny wypoczynek dzieci i młodzieży podczas ferii zimowych i wakacji ...	44
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach	44
Profilaktyka próchnicy	44
Zapobieganie wszawicy	44
Profilaktyka grypy	45
Inne działania	45
Podsumowanie	46
Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w liczbach w roku 2019	46